

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





N:r 1 Jan.

1957 Pris 75 öre



Status

man känner sig rikare

"... nu när man kan byta gar-
diner oftare — tack vare
de billiga priserna och ändå
bibehålla standarden vad kvalitet
och mönster beträffar ..."




Rydboholms

AKTIEFÖRETAG

Kontrollmärke
lagligen skyddat

20:e årg.

Nr 1 - jan. 1957

Ansv. utg.: EINAR HILLER

Redaktör: AKE ROOS

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.

Telefon 41 39 99 och 44 40 40.

Postgiron 95 00 11.

Prenumerationspris:
Helår 8 kr, halvår 4:50 krAnnonsspriser:
1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.Småannonser:
58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

HEMHJÄLPEN ÅT LUNGSJUKA ..	4
HYPNOS SOM NARKOSMEDEL ..	5
(pressklipp)	
OM PAGANINI ..	6
"SVARTA" LÄGENHETER ..	7
NYTT TRÄNINGSPÄRINSTITUT ..	8
1500-TALETS SOCIALVÅRD ..	10
ORIGINELLT KONVALESCENT- JOBB ..	12
LITTERATUR FÖR BLINDA ..	14
(bilduppslag)	
BILDEN AV KONRAD ..	16
(novell av Arvid Brenner)	
BILDEN ..	19
(dikt av Sture Stammaing)	
KORSORD ..	22
SCHACK ..	22

Socialhjäpslagen ersätter uttjänta fattigvårdslagen

Den 1 januari 1957 skall den gamla och uttjänta fattigvårdslagen begravas och ersättas av en ny socialhjäpslag. Några saknadens tårar kommer säkerligen inte att fällas vid graven. Samtidigt med den gamla lagen avlivs begreppet "fattigvård". Den nya lagen heter "lag om socialhjälp", och i den talas endast om "socialhjälp". I konsekvens härmed ersätts också fattigvårdsstyrelserna av socialnämnder.

Men vilka förändringar utöver namnbytena innebär då den nya lagen? Först måste nog sägas, att förbättringarna för hjälptagarna inte är särskilt stora — åtminstone inte enligt lagens bokstav — men trots detta innehåller lagen en del positiva nyheter.

I lagens sjätte paragraf t. ex. heter det, att socialnämnderna utöver socialhjälp i vanlig mening får "lämna annat bistånd i personliga angelägenheter". Sådant bistånd kan bestå av en mångfald olika saker, t. ex. att vattna blommorna eller sköta hunden för en ensamstående människa, som lagts in på sjukhus. I vilken utsträckning sådan här hjälp kommer att ges beror huvudsakligen på hur socialnämnderna och deras tjänstemän tolkar och tillämpar bestämmelsen.

I såväl den gamla som den nya lagen skiljer man på obligatorisk och frivillig socialhjälp, men möjligheterna till frivillig hjälp har utökats i den nya. Bl. a. kan socialnämnderna få rätt att teckna borgen för hjälpsökande, som behöver banklån för att starta egen rörelse eller liknande. Lagtexten lyder så här:

"Kommunens fullmäktige må medgiva, att socialnämnden, om so-

cialhjälp finnes böra utgå till bekostande av utbildning eller inköp av redskap eller verktyg eller till annat dylikt ändamål, i stället för att bevilja kontant understöd, tecknar borgen å lån, som erfordras för ändamålet."

Denna borgensbestämmelse kan få stor betydelse för vissa grupper av partiellt arbetslösa.

Även i fortsättningen skall visstelsekommunen betala ut socialhjälp. De gamla hemortsrättsbestämmelserna är emellertid strukna, och det blir i princip mantalskrivningskommunen, som i sista hand skall svara för kostnaderna. Det finns dock några undantag från denna huvudregel, och man har skäl att anta, att undantagsbestämmelserna kommer att medföra processer kommunerna emellan. Vid Svenska Socialvårdsförbundets kongress i Stockholm hösten 1956 hävdade förbundsdirektör Wahlberg förresten, att den nya lagen kanske drar med sig fler sådana processer, än vad den gamla lagen gjort.

Beträffande den obligatoriska socialhjälp samt den frivilliga hjälpen åt personer under 16 år är hjälptagarens återbetalningsskyldighet borttagen (med få undantag). Barn har också befriats från risken att behöva ersätta den hjälp deras föräldrar erhållit av kommunen, och föräldrar är inte återbetalningsskyldiga för understöd åt barn över 16 år.

Detta kan sägas vara de kanske viktigaste nyheterna i lagen om socialhjälp. Samtliga nyheter är välkomna, men man måste likväl konstatera, att det inte är fråga om några revolutionerande för-

Stora hemhjälpsproblem för lungsjuka husmödrar

De Lungsjukas Riksförbund har nyligen gjort en utredning om hemhjälpssituationen med särskild tanke på de lungsjuka husmödrarnas svårigheter att få social hemhjälp i tillräcklig utsträckning.

Det finns f. n. ca 3.200 heltidsanställda hemvårdarinnor. I samtliga landskommuner går det genomsnittligt 1.648 invånare per varje hemvårdarinna, och i samtliga städer, som tillhör landsting, finns det genomsnittligt en hemvårdarinna per 3.348 invånare. Motsvarande siffra för de sex städerna utanför landsting är 3.755. Dessa siffror är inte tillfredsställande — hemvårdarinnorna räcker helt enkelt inte till för det behov av hemhjälp, som finns. Under 1955 t. ex. måste mer än 10.000 hemhjälpssökande avvisas, därför att det inte fanns någon ledig hemvårdarinna att tillgå.

Bristen på hemvårdarinnor är givetvis kännbar för alla kategorier, som behöver och söker deras hjälp, men mycket tyder på att de lungsjuka husmödrarna drabbas hårdare än många andra. Konvalescenstiden efter en sanatorievistelse är relativt lång, och därför är det exempelvis särskilt beklagligt för lungkonvalescenterna, att bristsituationen framtvingat en maximering av hemhjälpstiden till två à tre veckor. Det finns också tecken som tyder på att man i enstaka kommuner vid hård konkurrens om hemvårdarinnorna

hjälpes de lungsjuka i sista hand, även om de enligt läkarintyg är helt smittofria.

Som en följd av utredningen har De Lungsjukas Riksförbund vänt sig till socialstyrelsen och anhållit att den måtte rekommendera hemhjälpnämnderna följande: att inte göra någon som helst åtskillnad mellan lungsjuka och andra hemhjälpssökande, att avdela en eller flera hemvårdarinnor just för lungsjuka husmödrar (avser de större kommunerna) och att tillämpa generösare beräkningar för avgifterna för hemhjälp.

Den 26 september 1956 avgav den s. k. familjeberedningen, som är knuten till socialdepartementet, en "PM rörande hemhjälp", i vilken man poängterar, att de nuvarande hemvårdarinnorna inte räcker till. Man föreslår därför bl. a. att statsbidraget till varje heltidsanställd hemvårdarinna ökas från 1.400 kr till 2.000 kr per år samt att kravet på ett visst befolkningsunderlag för att få statsbidrag slopas. Härigenom beräknas antalet hemvårdarinnor kunna ökas till ca 5.000 under en femårsperiod.

Familjeberedningens förslag ligger nu hos socialdepartementet, och antagligen kan man vänta en proposition i frågan redan till 1957 års riksdag. Beslutar sedan de lagstiftande myndigheterna i enlighet med förslaget, torde många nuvarande

svårigheter att erhålla hemhjälp i tillräcklig utsträckning försvinna. Det tar dock sin tid innan verkningarna av den påtänkta reformen hinna slå igenom, och i väntan därpå är det angeläget, att socialstyrelsen tillmötesgår De Lungsjukas Riksförbund med de begärda rekommendationerna till hemhjälpnämnderna.

Vi hoppas också, att hemhjälpnämnderna sedan verkligen följer rekommendationerna och tar hänsyn till de lungsjuka husmödrarnas speciella svårigheter. Hemhjälpfrågan är ett stort problem för många kvinnliga tbc-konvalescenter.

A. R.

● HYPNOS LÄMPLIGT ...

(Forts. fr. sid. 5)

ordnade — är av utomordentlig betydelse för vår fortsatta utbildning. Kurser, symposier, staff-meetings, läskapper och utländska gästföreläsare i all ära, den bästa formen av fortbildning är och förblir dock vardagens diskussioner vid sjuksängen, kline, och epikriserna vid lunchbordet och i korridorerna. Hur ofta önskar man inte som praktiker att man hade någon att dryfta ett besvärligt fall med!

Som ett anspråkslöst inlägg i denna diskussion skulle jag avslutningsvis vilja föreslå, att de privatläkare, som så önskar, kunde vikariera på sjukhusen och helst då givetvis på sina gamla tjänster.

Ett dylikt arrangemang skulle tjäna tvännen syften.

För det första fick privatläkarna därigenom tillfälle till kontinuerlig fortbildning, till att ständigt införliva nya blad i det praktiska livets loose leaf system. Utvecklingen skrider oavlatligt framåt. På de få år, som gått sedan jag lämnade sjukhuset, har inom min specialitet sålunda cupulometrin, tympanoplastiken och stapesmobilisationen kommit att ingå i rutinarbetet.

För det andra kunde det ovannämnda arrangemanget i någon mån bryta udden av ett av de läkarbristsakkunnigas mest omhuldade argument, nämligen att det är så svårt att skaffa vikarier."

Redaktionen ansvarar inte för insända manuskript, teckningar och foton som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar och fredagar.

ändringar. Det är i första hand själva andan i lagen man velat göra mera human och tidsenlig.

Hur de utökade möjligheterna till hjälp på olika sätt kommer att utnyttjas, beror till största delen på lagens tillämpning, dvs. på hur socialnämndernas ledamöter och tjänstemän tolkar sin uppgift i fortsättningen. Låt oss därför hoppas, att dessa handlar så att den nya lagen blir till fromma för hjälptagarna. Nyordningen får inte begränsas till

att namnskyltarna och namnen i telefonkatalogen ändras från fattigvårdsstyrelse till socialnämnd. De lungsjuka — exempelvis — som är hänvisade till socialvården, är knappast betjänta av en sådan lek med ord.

Man får dock inte vänta sig att just den 1 januari skall innebära en revolution på socialbyråerna — nej, förbättringarna måste av allt att döma växa fram successivt.

AKE ROOS

Hypnos lämpligt narkosmedel

Om hypnos som narkosmedel skriver *Expressen* bl. a. följande på ledarplats:

"I ett av de senaste numren av den stora läkartidningen J.A.M.A., det amerikanska läkarförbundets organ, vädjar sålunda en författare till sina kolleger att inte försmå det enda narkosmedel som är helt ofarligt och som med fördel kan prövas på patienter som inte tål vanliga narkosmedel. På annan plats i dagens tidning ges några exempel på fall där hypnos kommit till användning med goda resultat och här skall bara erinras om att metoden, enligt olika artiklar i den amerikanska tidskriften, visat sig utmärkt lämpad för att göra patienter lugna och avspända före operationer och minska deras illamående och smärtor efteråt.

Till nackdelarna hör att hypnosnarkosen kräver rätt långvariga förberedelser för att bli effektiv och att den inte kan tillämpas på alla människor. 90 av 100 normala individer uppges dock vara mottagliga för hypnos.

Det f. n. största hindret anses vara narkosläkarnas olust och osäkerhet inför en för dem i stort sett främmande psykologisk teknik. Men deras grepp på sin uppgift måste å andra sidan inkludera ett visst mått av suggestion, och därför vore det kanske inte ur vägen att även de och andra svenska kroppsläkare ålades att skaffa sig vissa kunskaper om hur hypnos ska utövas. Det har nyligen det engelska läkarförbundets medlemmar blivit ålagda."

I Sverige har såväl allmänheten som läkarna sedan länge betraktat hypnos som ett mystiskt och lite tveklaktigt tivolöje. Det skulle säkert kunna vara till glädje, om läkarna fick en mera positiv inställning till hypnosens möjligheter.

Red.

Nytt medel mot tbc

Cycloserin, ett nytt antibiotikum mot tuberkulos, har sedan ungefär ett år tillbaka prövats vid svenska tuberkulosjukhus, meddelas det i såväl *Nordisk Medicin* som i flera dagstidningar.

Cycloserinet är en organisk substans som isolerats från vissa mögelsvampar. Den kliniska prövningen av cycloserin började i augusti 1954 i USA. Två skilda forskare hade samtidigt upptäckt och isolerat cycloserin.

Medlet ersätter inte de gamla beprövade medlen — PAS, streptomycin och INH — men det är av värde i de fall där man ej når önskad effekt med dessa me-

del på grund av att patienterna visat sig resistenta mot dem eller att de inte tålt dem.

*

Läkarna S.-G. Holmdahl och A. Lind, som prövat cycloserinet (CS) på patienter vid Renströmska sjukhuset i Göteborg, redogör för sina försök i en artikel i *Nordisk Medicin*. De skriver bl. a. följande:

"I november 1955 kunde vi påbörja CS-behandling av ett mindre antal patienter med lungtuberkulos. Vi valde fall, som visat sig mer eller mindre resistenta mot tidigare behandling med kemoterapeutiska och antibiotiska. I flertalet fall eftersträvades operabilitet. Patienterna erhöll CS i tablettform i regel 1 g/dag uppdelat på 4 doser. Andra antituberkulosmedel gavs endast i anslutning till operationer. Några av fallen fick B₆-vitamin (pyridoxin), i regel 20 mg/dag.

CS har en jämförelsevis svag effekt mot tuberkelbakterier in vitro, men resorberas lätt, och relativt höga blodkoncentrationer kan ernås, varför en prövning av dess terapeutiska användbarhet var motiverad. Våra ännu begränsade kliniska erfarenheter tyder på att CS har en gynnsam effekt vid lungtuberkulos hos människa. Resultaten talar i varje fall inte emot de oftast goda erfarenheter, som rapporterats av andra med större försöksserier. I samtliga fall där behandlingen kunde fullföljas iakttog vi en bakteriereduktion, som i ett par fall endast var måttlig och temporär men i andra total och till synes varaktig.

Trots vår begränsade erfarenhet anser vi att CS är ett verksamt medel vid behandling av lungtuberkulos. I de fall resistens eller överkänslighet föreligger mot PAS, SM eller INH är redan nu försök med CS-behandling motiverad."

*

I *Borås Tidning* kan följande läsas:

"Ett nytt antibiotikum, cycloserin, har sedan några veckor prövats på Västeråsens sanatorium i Borås för behandling av lungsjuka. Det är dock för tidigt att uttala sig om verkningarna ännu, säger doktor E. Törnell på Västeråsen. Medlet har alldeles nyss kommit i handeln, och det fordras en behandlingstid av flera månader, för att man skall kunna säga någonting om resultatet.

— Ännu så länge har tre—fyra patienter blivit behandlade med cycloserinet — de gamla vanliga medlen, PAS, streptomycin och INH duger gott — och att det nya medlet skall bli någonting revolutionerande tror jag inte, fortsätter dr Törnell. Genom att patienterna efter en tid kan bli resistenta mot ett läkemedel, som använts under en längre tid, kan det dock vara bra att ha som omväxling."

Ap-ögon botar blindhet

"JEMEN — Hornhinnor från apor har med framgång transplanterats på mänskliga ögon, rapporterade Serge Golovine (ögonläkare i Jemen) till den femte "Pan-American Congress of Ophthalmology" (Santiago, Chile), enligt *Spectrum International*. "Elsching's operationsteknik, modifierad av Filatov, användes vid fyra operationer, som utfördes på hopplösa fall, och tydligtvis växte hornhinnorna från aporna fast på mänskliga ögon utan komplikationer. Vidare observationer fordras emellertid för att kunna avgöra huruvida de transplanterade hornhinnorna kommer till nytta även i fortsättningen och bibehåller sin genomskinlighet."

Privatläkare som sjukhusvikarier

"Den dualism, som läkarna kommit att lida av därigenom att de å ena sidan i princip anser den fria läkarverksamheten — privatpraktiken — vara den förnämsta, å andra sidan i praktiken söker den trygghet som fast anställning medför, kan inte utan vidare avfärdas," framhåller dr Folke Ludin, Stockholm, i *Svenska Läkartidningen*. "Längtan att bli sin egen växer i styrka allt eftersom det allmänna förmyndarskap ökar. Å andra sidan medför den fasta anställningen fördelar, som inte bara ligger på den ekonomiska trygghetens plan. För den som gått tillräckligt länge på sjukhus känns avnavlingen till privat verksamhet särskilt smärtsam genom att kontakten med sjukhuset avbrytes i mer än ett avseende. Vad man hoppades skulle bli *enskild* verksamhet visar sig alltför ofta resultera i *avskild* verksamhet.

Den dagliga kontakten med kolleger — både överordnade, jämnåriga och under-

(Forts. sid. 4)

UR PRESSEN

PAGANINI - VIOLINENS HÄXMÄSTARE

Nicolo Paganini, tidernas ojämförligt störste violinist, fyllde under sin levnad konsertlokalerna till bristningsgränsen med folk. Var han än drog fram var det slutsålt långt i förväg. Man betalade dubbla biljettpriser för att få höra honom. Historierna om honom var av sådan beskaffenhet att de lockade även mindre musikaliskt orienterade personer till hans konserter.

Sa man inte om maestro Paganini att han förskrivit sin själ till djävulen eller att g-strängen på hans violin var tvinnad av hans hustrus tarmar?

Det fanns något demoniskt över den långe magre mannen med det svarta hårsvallet som böljade ned över axlarna, den svarta glödande blicken och den djärva örnäsan i det magra bleka ansiktet. För att inte tala om hur i hög grad denna demoni präglade hans spel.

Chopin skrev till en väninna sedan han övervarit en paganinikoncert: "Jag har hört en djävul på violin". Sin berömda Joseph Guarneris hade Paganini fått till skänks. Det hade varit tillräckliga skäl för ägaren att ge honom den, sedan han hört mästaren traktera det dyrbara instrumentet. En musikteoretiker i Wien, som med uppjudande av allt raffinemang lyckades sätta ihop ett musikstycke med så svåra passager att han ansåg det ospelbart, utlovade en äkta stradivarius, som han hade i sin ägo, till den som kunde spela kompositionen. Paganini fick reda på saken. Sökte upp honom. Och rev, med ett modernt talesätt, noterna felfritt från bladet.

Trots att Paganini inte såg särskilt bra ut var hans framgångar hos det motsatta könet påfallande. Bl. a. hade han ett långvarigt förhållande med en av Napoleons systrar. Det var innan han gifte sig med Antonia Bianchi, från vilken han skilde sig i Wien efter ett fyrårigt äktenskap.

Förklaringarna till Paganinis överlägsna violinspel var legio. Han var långt före alla, då det gällde att



Paganini spelar i London år 1831.

avlocka instrumentet dolda möjligheter. En del menade att fan stod bredvid honom under varje konsert. I osynlig skepnad givetvis. Och att denne var själva förutsättningen för Paganinis upprepade succéer.

I lika hög grad som hans spel fascinerade, fascinerade hans person. Kring den magre mannen med det egendomliga utseendet cirkulerade de mest övernaturliga historier. En del personer påstod att Paganini hade hållit sin guarneris med ljudhålen mot sin döende mors läppar, för att violinen skulle uppfånga hennes sista suck och därigenom kunna tolka livets fröjder och kval med människostämmans klang. Ett tag gick det ihärdiga rykten om att han var död. Men varje gång dök han upp som gubben i lådan och förtrollade alla med sitt spel. Försvann hastigt. För att senare lika överraskande dyka upp på annan plats.

Nicolo Paganini föddes i den vackra italienska staden Genua intill Medelhavet. Födelseår: 1782. Han kom från ett enkelt hem. Modern dog medan han ännu var rätt ung. Fadern tog hand om hans fostran så grundligt, att Paganini tackade genom att rymma hemifrån. Han var då endast femton år. Fadern ha-

de stängt in honom om dagarna tillsammans med violinen och noterna. Och det var synd om Paganini, om han inte kunde den förestrivna läxan när dagen var till ända. Han lade under dessa timmar grunden till sin kommande berömmelse. Fadern var kanske en grym despot. Men att han hade stor del i Paganinis framgångar var inte att ta fel på. Även om det är klokast att anta att han handlade av egoistiska skäl. De båda, fadern och sonen, gjorde nämligen snart inkomstbringande konsertresor.

Paganini kom från ett hem, där man var tvungen att var dag vända på slantarna. Själv spelade han under sitt liv flera gånger bort en förmögenhet. Vid ett par tillfällen var han så barskrapad genom spelförluster att han var tvungen att satsa ett par av sina dyrbara violiner. Men när han en gång på det sättet blev av med stjärnan i samlingen, sin äkta guarneris, och något tursamt fick den tillbaka, då beslöt han sig att för alltid bannlysa allt hasardspel ur sitt liv. Ett löfte som han också höll.

Efter flykten från hemmet försörjde sig Nicolo ganska bra genom att ge konserter i Italiens olika städer. Överallt var han välkommen. Överallt ville man höra det tidigare underbarnet. Man lystrade fascinerat. Røjde sig inte redan här en mästare? Helt visst. Den unge mannen kunde mer än de flesta om violinspel. Han spelade inte som de virtuoser man var van vid att höra. Han spelade på ett sätt som man tidigare aldrig hört. Med en nästan obegriplig teknik och med en djup, vibrerande dyster ton. "En ton hämtad från underjorden".

När Paganini tog steget ut i Europas musikliv hälsades han som en klart lysande stjärna på konstens himmel. Det dröjde inte länge förrän han ansågs vara den särklassigt främste virtuosen på sitt instrument. Hade tidigare Italien spärrat upp korppluggarna av förvåning, var det nu det övriga Europas tur att göra samma sak. Man sa: "Den där Paganini han är inte enbart en stor virtuos. Han är en trollkarl".

(Forts. sid. 21)

KULTURELLT

Den "svarta" hyresmarknaden

Jobberiet i "svarta" lägenheter florerar i skrämmande grad. "Lägenhetspriserna" varierar kraftigt. En hyressökande annonsör i Stockholm fick t. ex. anbud, som varierade mellan 3.000 och 25.000 kr.

Köparna av de "svarta" lägenheterna är dock inte rättslösa. En dom i ett hyresmål vid Stockholms rådhusrätt har glädjande nog visat, att hyresgästen har möjlighet att få tillbaka sina pengar av ockraren, även om han saknar kvitto eller vittnen till transaktionen.

Visst finns det lediga lägenheter i Stockholm! Om man nu kan eller vill ta de risker, som det innebär att försöka komma över en "svart" lägenhet. Det händer att folk, som redan sitter lugnt och tryggt i modernerna våningar, ler överseende åt tidningarnas skildringar av hur folks godtrogenhet fått dem att förlora pengar just under försöken att komma över en bostad. Tyvärr står det ytterligt sällan någonting om den desperation som kan ha drivit lägenhetssökarna till att betala rena fantasiummor för exempelvis ett rum och kök.

Kriminalkommissarie A. F. Ottosson, som är chef för 5:e roteln vid kriminalen i Stockholm och har hand om just de anmälningar som kommer in, har den uppfattningen,



På stockholmstidningarnas annonssidor finner man ofta lägenheter, som är till salu, ibland under täckmanteln "insatslägenhet" e. d. Överst till höger bjuds en 5-rummare ut för 19.000 kr.

att godtrogenheten i viss mån minskat sedan det skrivits åtskilliga spaltmeter om skojarmetoderna på den svarta lägenhetsmarknaden. Det händer till och med att folk ringer till polisen och diskuterar ett ämnat köp av en svart lägenhet. Polisen avråder dem från att göra affären. Men affären görs upp ändå. Folk gör vad som helst för att få fatt på en lägenhet!

17.000 kr för en-rummare

Hur mycket pengar som är i omlopp på den svarta lägenhetsmarknaden är det ingen som vet. En upp-

fattning angående vilka summor det kan röra sig om, får man, om man hör, att en person som för en tid sedan satte in en annons i en morgontidning i Stockholm om att "Läg. önskas hyra eller köpa" fick elva svar!

Bland svaren fanns en en-rummare på Skånegatan. Den kostade 3.000 kronor, en tre-rummare vid Mosebacke torg 3.500! Som synes kan man inte påstå att det finns någon enhetlig prissättning. En stor en-rummare vid Norra Stationsgatan kostade 17.000, men det var i detta fall fråga om en insatslägenhet. Någon uppgift om hur stor insatsen var, lämnades dock inte.

Någonstans i Vasastaden fanns en två-rummare på 80 kvm. Den kostade 25.000 kronor, insatsen rörde sig om 10.000 och man måste överta möbler och en del andra inventarier för 15.000! I Bromma fanns en två-rumslägenhet med insats ledig till uthyrning. Insatsen uppgick till 2.000—3.000. Men det pris som begärdes var 15.000! Mellanskillnaden skulle utgöra ersättning för ett varulager som bestod av klockor och pendyler. Med all säkerhet är dessa våningar redan uthyrda. Det är knappast troligt, att det lämnats några som helst kvitton på de belopp som betalats, förmodligen har heller inga vittnen fått tillfälle närvara, när själva penningssumman överlämnats.



Ett hyreshus från Stockholms södra förorter. Moderna lägenheter i Stockholm är mycket eftertraktade på svarta börsen.

(Forts. sid. 21)

Träningsinstitut tillverkar bildelar, lysrörsarmaturer

Reservdelar till Mercedes-bilar, tryckalster och lysrör hör till de många saker, som numera tillverkas eller monteras i Stockholms Bomullsspinneris gamla lokaler vid Barnängsgatan på Söder i Stockholm. Lokalerna har övertagits av Stockholms stads arbetsvårdsbyrå, som där inrett landets modernaste arbetsträningsinstitut för handikappade. Med ombyggnad, inköp av maskiner etc. har institutet hittills kostat ca 1.400.000 kronor.

Institutets produktiva arbetsyta är fördelad på tre våningar och omfattar ca 750 kvm. Produktionen är mycket differentierad. Institutet rymmer därför mekanisk verkstadsavdelning för såväl maskin som monteringsarbete, kontorsoffsettryckeri, bokbinderi samt en mikrofilm- och ljuskopieringsavdelning. Vid full utbyggnad blir det 100 arbetsplatser sammanlagt. F. n. är dock inte mer än 55 personer sysselsatta (plus den arbetsledande personalen på 17 personer).

Och vad är det för människor, som tas emot vid Barnängsinstitutet?

— Klienterna representerar många olika grupper av partiellt arbetsföra, omtalar verkmästare *Allan Swärd* vid den mekaniska avdelningen. Vi har t. ex. sockersjuka, tbc-konvalescenter, psykiskt skadade samt fysiskt invaliderade människor, bl. a. rullstolsinvalider.

De flesta klienterna är klara arbetsträningsfall, men för en del av dem innebär arbetsträningen också ett slags praktisk omskolning. Vissa exempelvis, som placeras på den mekaniska avdelningen, har inte tidigare sysslat med verkstadsarbete. Yrkesutbildning i vanlig mening förekommer dock inte. Vidare finns det en grupp klienter, som trots en längre tids arbetsträning inte kan återgå till den öppna arbetsmarknaden, och de får fortsätta vid institutet i s. k. skyddad sysselsättning.

Den som skall genomgå arbetsträning brukar få börja med fyra timmars arbete per dag. I många fall sker sedan efter en viss tid en successiv förlängning av tiden. I normala fall — om man nu kan använda ett sådant ord här — brukar en arbetsträning kräva mellan sex och åtta månader.

— Arbetsträningen, framhåller hr *Swärd*, innebär inte endast en fysisk och mekanisk träning. En människa, som en längre tid varit oförmögen till arbete, behöver också lära sig att skapa de rätta kontakterna med arbetskamraterna samt vänja sig vid ordnade tider och ett visst tvång, som alltid existerar ute i arbetslivet.

Patentskyddad kuddradio

Den mekaniska avdelningen sysselsätter f. n. 35 klienter. Den maskinella utrustningen är både riktig och modern, och den tekniskt kunnige skulle kunna berätta mycket om fräsar, svarvar och pressar m. m. Det är privata företagare, som ger arbetsuppgifterna genom att beställa olika mekaniska arbeten. Just nu tillverkar man bl. a. reservdelar till Mercedes-bilarnas kopplingsystem, och i monteringsavdelningen trollar man fram lysrörsarmaturer.

Reportage

av ÅKE ROOS

En helt egen produktion utgörs av en kuddradio, främst avsedd för sjukhusen. De traditionella hörlurarna har här utbytts mot en hörapparat, helt inbyggd i en liten kudde, som man kan lägga under huvudet utan att något skaver eller trycker. Kuddradion tillverkas också i en patentskyddad modell, med vilken man kan höra även radiosprogram 2. Man trycker bara på en liten kontakt, när man vill byta från det ena programmet till det andra.

Om de arbetstränades inkomster berättar inspektör *Åke Widlund* vid arbetsvårdsbyrån, att alla är garan-



Verkmästare *Nils-Erik Sundgren* (t. v.) och inspektör *Åke Widlund* undersöker en maskin i bokbinderiet, en modern maskin, som trycker guldbokstäver på bokryggarna.

terade en timpeng på 1:50 kr. Tack vare ackordssystem kommer många dock upp i högre timinkomster. På mekaniska avdelningen kan en del tjäna mellan tre och fyra kronor per timma, och på avdelningen för mikrofilmning och ljuskopiering ligger timförtjänsterna mellan 2:50 och 4:60 kr. Semesterersättning utgår på sedvanligt sätt. Dessutom lämnas subventionerade måltider och i vissa fall resebidrag.

"Hemlig" mikrofotografering

På avdelningen för mikrofilmning och ljuskopiering finns vårt lands enda kamera för mikrofilmning av röntgenplåtar. F. n. mikrofilmnas Stockholms centraldispensärs stora arkiv av röntgenplåtar, vilket ger en mycket stor utrymmesbesparing hos dispensären. Sex andra kameror för mikrofotografering av arkivmaterial är utplacerade på olika kommunala verk och myndigheter i Stockholm, där arbetstränade sköter fotograferingen. Bl. a. fotograferar man "hemliga" handlingar hos barnavårdsnämnden, vilket medfört att vederbörande kameraskötare måst förbinda sig skriftligen att inte yppa något om innehållet i de fotograferade handlingarna.

På tryckeriet framställer man offsettryck för kontorsbruk, blanketter, formulär och liknande, och på det intilliggande bokbinderiet gör man olika slags inbindningar.

Tryckeriet är avsett för Stockholms kommunala myndigheters behov av blanketter o. d. säger hr Widlund. Även bokbinderiet sysselsätts med uppdrag från kommunala verk, inbindning av protokoll, utredningar och liknande.

Barnängsinstitutet sysslar också med hemarbete, eller rättare sagt med upplärning av blivande hemarbetare. Handikappade, som inte kan återvända till den öppna arbetsmarknaden och som bäst lämpar sig för hemarbete, får här under sakkunnig ledning lära sig hur de skall utföra sitt hemarbete.

Lunch för kr 1:50

Det finns förresten ytterligare en avdelning, som inte bör glömmas bort, en avdelning, som är mycket uppskattad av de arbetstränade. Det är lunchrummet, som ligger i byggnadens bottenvåning. Och det är inget standard-lunchrum, vilket som helst. Byggnaden har nämligen anor från 1700-talet, och i det nuvarande lunchrummet finns arkitektoniskt mycket vackra valvbågar, som tillvaratagits vid ombyggnaden från fabrikslokal till arbetsträningsinstitut.

I lunchrummet serveras klienterna gratis kaffe varje dag, och för lunchen betalar de endast 1:50 kr —



Den mekaniska avdelningen har en ljus och luftig verkstad.

måltiderna är subventionerade av Stockholms stad. Vill man tvätta till sig om händerna före lunchen, skall man finna att tvättställens traditionella kranar utbytts mot hävarmar ungefär som på sjukhusens operationsavdelningar. Detta har gjorts för att underlätta tvättningen för vissa vanföra. Andra vanföra, rullstolsinvaliderna, har en rymlig hiss för rullstolarna, när de skall ta sig ner från de högre våningarna till lunchrummet i bottenvåningen.

Det nya arbetsträningsinstitutet representerar produktiv socialvård

i dubbel bemärkelse. Det är många olika varor som produceras vid institutet. Trots detta går rörelsen med förlust rent affärsmässigt sett, vilket är helt naturligt. Ja, hade verksamheten givit affärsvinst hade den ju inte behövts — då kunde klienterna i stället placerats på den öppna arbetsmarknaden.

(I anslutning till det nya arbetsträningsinstitutet har man inrett en specialutrustad träningslägenhet för invaliderade husmödrar. Vi hoppas få presentera denna i en kommande artikel.)

● KONVALESCENT SOM...

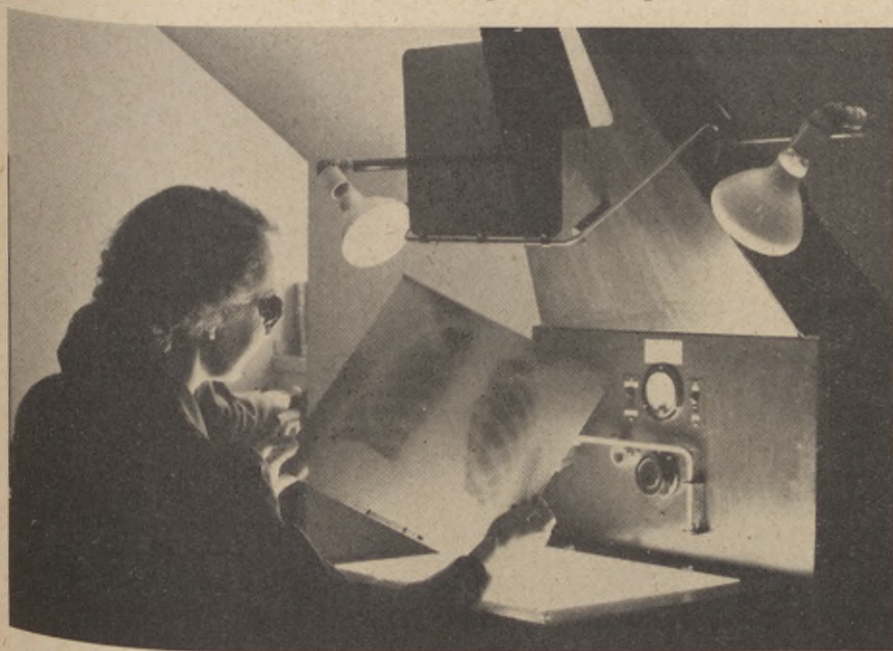
(Forts. fr. sid. 13)

Namnen Olivecrona och Crafoord knyter också stora turistgruppers intressen till våra båda gamla storsjukhus Serafimern och Sabbatsberg, men många utlänningar har svårt att förstå, varför inte våra mest berömda kirurger arbetar på de moderna Södersjukhuset och Karolinska.

Och så har vi ju de stora standardattraktionerna: Slottet, Riddarholmskyrkan, Stadshuset, Waldemarsudde och Drottningholms slott.

Schacklösning

Lösningen till problemet av K. A. K. Larsen (Matt i 3 drag): Försöket 1. Tf5? med hotet 2. Sf4 strandar på Tb6!, medan 1. Sg6 med hotet 2. Sf8 bemöts med Lb6! Lösningsdraget blir: 1. Kf1! hotar 2. Ld1 och 3. Lg4 matt. 1. —, Tb6, 2. Sg6 Lc7, 3. Sxc5 matt. 1. —, Lb6, 2. Tf5 Tc6, 3. Lxd5 matt. Idén här är s. k. partiell inspärning av svart torn och svart löpare.



En suggestiv bild från avdelningen för mikrofilmning. Det är med denna kamera man mikrofilmade röntgenplåtar.

Nattvardsgång belönad med öl

Under medeltiden hade den katolska kyrkan och dess olika stiftelser hand om fattigvården och sjukvården. Staten visade sällan något intresse för denna sak — de behöv som fanns tillgodosågs av kyrkan och privat välgörenhet. I första hand fick dock släkten träda till, när någon av dess medlemmar blev sjuk, gammal eller på annat sätt oförmögen att försörja sig. Släktkänslan var då, liksom under heden tid, stark, och därför finner man ofta dokument, som talar om att släkten "köpte in" åldriga föräldrar eller sjuka i någon av kyrkans stiftelser för vård eller åldersförsörjning.

De inrättningar, som skötte den medeltida sjuk- och socialvården, var i första hand helgeandshusen, vilka var den tidens lasarett, pensionärshem, fattigvårdsanstalter och asylor för blinda och invalider m. m. Förutom helgeandshusen fanns hospital, vilka var avsedda enbart för spetälska och som till följd av smitofaran låg utanför städerna. Klostren slutligen hade vanligen sjukstugor samt härbärgen för resande och pilgrimer, vartill kom att klostersystrarna i stor utsträckning torde ha gått omkring och vårdat sjuka. Hela denna sjuk- och socialvård omfattade vid medeltidens slut 15 helgeandshus i landet och ett lika stort antal hospital samt många kloster, av vilka de flesta åtminstone hade sjukstuga eller härbärg.

ALBERT W. CARLSSON

kåserar här om svensk socialvård på 1500-talet. Han berättar först om medeltidens helgeandshus och hospital, som drevs av den katolska kyrkan, bl. a. med hjälp av avlatspengar och fromma gåvor. Vid Gustav Vasas reformation i början av 1500-talet övertogs dessa inrättningar av staten och städerna, vilket till en början medförde en försämring av socialvården och sjukvården. Nya statliga anstalter såsom t. ex. Danviken utanför det dåvarande Stockholm kom sedan till och ersatte de gamla helgeandshusen, hospitalen och klosterhärbärgena. Författaren berättar också om 1500-talets socialvård på landsbygden, om rotegången och tiggarpassen och om fattigstugorna, som då började byggas.

Avlatspengar till socialvården

Alla dessa socialt verksamma institutioner byggde till stor del sin tillvaro på fromma gåvor, donationer, testamenten samt på pengar, som flöt in för själamässor, vilka lästes i anstalternas kapell. Denna andliga verksamhet inom socialvården tillhörde de kanske värdefullaste insatser som den katolska kyrkan gjorde. Stiftelserna i kyrkans regi skulle skingra all andlig och le-

kamlig nöd, och uppgiftens väldighet gjorde därför att den inte kunde genomföras med enbart frivilliga gåvor. Kyrkan var emellertid i det lyckliga läget att inte behöva lägga hela bördan på stiftelserna. Den var nämligen rikets störste jordägare. Inte mindre än 15 procent av landets jord låg i dess hand. Därtill kom så tiondet, vilket tillsammans med arrendet för jorden inbringade väldiga inkomster. Under sådana omständigheter kunde kyrkan kosta på sig att stödja det viktiga sociala arbetet som genom stiftelserna mer eller mindre direkt låg i dess hand.

Förutom de nu nämnda inkomstkällorna för stiftelserna själva kom under senmedeltiden ytterligare en — avlatshandeln. Rätt till avlats-handel gavs till stiftelser i ekonomiskt betryck. Det var helt visst inte någon tilltalande handel sedd med våra ögon, men såvitt man vet kom den att betyda ofantligt mycket för den sociala verksamheten.

Helgeandshusen "plundrades"

Så kom då reformationen i början av 1500-talet. Kyrkans egendom beslagtogs och överfördes i kronans konungens eller vissa enskildas ägo. Därmed kom hela den dåtida socialvården i fara, framför allt genom enskildas rofferi. Till slut måste Gustav Vasa utfärda skyddsbrev för den jord och övrig egendom som tillhörde helgeandshus, hospital och liknande sociala inrättningar. Detta skydd kom dock i flera fall för sent. Stiftelserna var redan plundrade och måste slå igen, lämnande förtvylade fattiga och sjuka åt sitt öde. De stiftelser, som lyckats klara sig genom de svåra åren, övertogs så småningom av städerna eller kronan. På så sätt kom den medeltida kyrkans verk att bilda kärnan i den statliga och kommunala social- och sjukvård, som så småningom växte fram under vasakonungarnas tid.

För lång tid framåt, räknat från reformationen, blev det dock en mycket märkbar tillbakagång både för sjuk- och socialvården. Ja, det kom i själva verket att dröja flera århundraden, innan socialvården åter kom upp till den nivå, som den hade under senmedeltiden.

Städerna övertog som sagt i stor utsträckning de helgeandshus och



De varor, som tillverkades på anstalten Danviken, såldes i bodar vid Norrström i Stockholm.



En tiggerska på 1500-talet med tiggjarbricka, i detta fall ett kors, fastsytt på bröstet.

hospital, som fanns kvar efter reformationen, och sökte hjälpa de fattiga och sjuka som tagit sin tillflykt till dem. På grund av viktiga inkomstkällors bortfall, minskade jordegendomar, små arrenden och avsaknaden av de förr så frikostiga fromma gåvorna och testamentena, blev det dock allt svårare att ge dessa människor livets nödtorft.

Blinda, spetälska och prästänkor...

Hur en anstalt såg ut under vasatiden visar den på 1550-talet uppförda Danviken utanför Stockholm. Denna institution efterträdde det av staden övertagna helgeandshuset och hospitalet. På grund av den hemska stank, dessa gamla anstalter spred, genomdrev nämligen Gustav Vasa, att de skulle flyttas ut till Danviken. Den sparsamme kungen bidrog till och med genom att satsa en summa pengar.

På Danviken sammanfördes nu det brokigaste klientel. Där var blinda, invalider, sinnessjuka, spetälska, tiggjarbarn och prästänkor inhysta. Det hela verkade som en kombination av alla kända anstaltsformer från medeltiden, med det tillägget att anstalten också tjänade som en sorts pensionärsbostad för bl. a. prästänkor.

Klientelet var indelat i flera olika klasser. Finast var den så kallade fribrödsklassen, vilken bestod av änkor efter präster, officerare och borgare, deras ogifta döttrar och andra bättre mans barn, som råkat i misär. Fribrödsinnehavarna ägde förmånen att ha eget rum, ja, det fanns till och med de som hade tre rum och tjänare! Det förekom också här, liksom i de medeltida helgeandshusen, att borgare "köpte in sig" i fribrödsklassen mot en viss penningssumma.

Den andra klassen kallades för fattigbrödsklassen. De som hörde dit kom från enklare sociala skikt än de förra. Fattigbrödsklassens folk fick inga egna rum, utan män och kvinnor bodde åtskilda i stora salar och hade mindre rörelsefrihet än fribrödsklassen — om de nu överhuvud fick vistas utanför anstalten annat än med särskilt tillstånd.

Den allra lägsta klassen bildades av dem, som åt vad man kallade "gement bröd". Dit räknades de allra fattigaste, de som inte haft något alls "att köpa in sig med". De fick också minst rörelsefrihet, sämst arbete och mindre öl än de andra.

Hjonen rymde till krogarna

Danviken var i kronans ägo, men man var lika noga som under den katolska tiden med att hjonen skulle läsa sina böner. Före måltiden skulle läsas välsignelsebön och efter måltiden en tacksägelsebön. Det påstås förresten, att bönerna var nästan desamma som under den katolska tiden, lätt reformerade i Luthers

anda genom att man plockat bort helgonen. Utom dessa böner skulle därtill alla manliga hjon, som kunde vara uppe, varje timme lägga sig på knä och läsa vissa bestämda böner. Det lönade sig inte att fuska med den saken, straffet blev att syndaren blev utan middag den dagen.

Maten verkar att ha varit rätt riklig, även om färsk föda sällan serverades. Färskt kött och färsk fisk var för övrigt sällsynta ting även i rika hem på den tiden. Nedan följer en "normal" veckomatsedel för en anstalt på vasatiden — då de stora krigen kom blev den, liksom annorstädes, tarvligare.

Söndag:

Middag: Kål, fläsk eller salt kött.

Kvällsmat: Köttsoffa.

Måndag:

Middag: Ölsoppa, torkad eller färsk fisk. Kvällsmat: Sill, gröt, surmjölk.

Tisdag:

Middag: Kål eller ärter, salt fläsk.

Kvällsmat: Rovmos, kött.

Onsdag:

Middag: Salt fisk, rovmos. Kvällsmat: Välling, sill.

Torsdag:

Middag och kvällsmat som söndag

Fredag:

Middag och kvällsmat som onsdag

Lördag:

Middag: Torkad fisk. Kvällsmat: Korv, ärter, gröt.

Till måltiden fick var och en 1½ stop öl och bröd. Vid helgerna utdelades dessutom smör, och de som begick nattvarden fick ett stop öl extra.

(Forts. sid. 19)



Många av fattighjonen på vasatidens anstalter fick arbeta med kardning och spinning och tillverkning av enklare husgeråd.

KONVALESCENT SOM TURISTGUIDE

— Ja, lungorna ser faktiskt överraskande bra ut, men medicineringen har nog varit i längsta laget — blodvärdena är långt ifrån vad de borde vara. Det är emellertid ingenting som hindrar att ni börjar arbeta så nått — men inget hetsigt, jäktande och pressande redaktionsarbete utan ta det sakta i backarna. Helst något friluftsbetonat mycket lätt arbete, som inte anstränger kroppen och inte heller är för intellektuellt ansträngande efter allt isopyrinet!

Var finna denna goda cigarr?... Friluftsbetonat, kroppsligt mycket lätt och intellektuellt inte för ansträngande — det var sannerligen en kombination som inte står att ta på hyllan, i synnerhet inte för en konvalescent, som skall starta på nytt. Men hur det nu var låg lösningen genom en ren händelse närmare än man kunnat drömma om. En tidigare sanatoriekamrat och fotograf hade i en tämligen liknande situation hoppat på ett jobb som turistfotograf vid sightseeingbåtarna i Stockholm och där rådde stundtals rätt stor brist på guider i båtarna... det kunde ju vara något för en gammal stockholmsjournalist att känna på. Det friska livet på bryggorna och i båtarna, kontakten med turister av skilda nationaliteter och språk borde ju verka både stärkande och stimulerande.

"Tresnackiga rundor"

För den som inte tjänstgjort som guide sedan Pressutställningen i Köln 1928 — alltså för nära 30 år sedan — var emellertid den stora frågan, om man med rimlig träning skulle gå i land med uppgiften. Men även den saken klarade upp sig: när man fått komplettera de redan befintliga "lathundarna" för guiderna på olika router med dels färskare uppgifter, dels en del kuriosa man som uppslagsbokmänniska samlat på sig var man hyggligt laddad och språken hade man inte minst under sanativtvisen på Länet i Uttran — Sveriges mest utlänningsbelagda — och konvalescentvistelse under ett år i Rättvik hållits så pass vid liv att de "tresnackiga rundorna" med svenska, tyska och engelska inte våldade större besvärigheter. Även franskan pallade sig hjälpligt fram i



Drottningholms slott — Tessins berömda skapelse — och den restaurerade Drottningholmsteatern har stor dragningskraft på turisterna i Stockholm.

nödfall, och undantagsvis fick man också en liten "uppmjukning" i både norska och danska.

Gott kamratskap

Att guidandet är ett friskt, stärkande och stimulerande jobb kan man utan vidare konstatera och som konvalescent med tämligen beskurna kroppskrafter måste man också med tacksamhet och glädje notera att kamratskapet nere vid Taxibåtarna var utomordentligt gott; det var sällan man saknade ett hjälpan-

FRED W. STERNER

är en stockholmsjournalist, som vårdats på Länssanatoriet i Uttran. Som konvalescent rekommenderades han av sin läkare att pröva på ett friluftsbetonat, lätt arbete. Ett sådant konvalescentjobb är inte alltid så lätt att finna, men han lyckades lösa det problemet — och här berättar han om hur han arbetade som guide vid sightseeingbåtarna i Stockholm under den gångna sommaren.

Bilderna har tagits av tbc-konvalescenten och fotografen Holger Holgeron.

de handtag med ett kapell eller en tross när det behövdes. Ur konvalescentsynpunkt erbjuder nämligen guidningen vid båtarna en svårighet och det är att den av ekonomiska skäl kombinerats med gästjobb i viss utsträckning — det finns också skeppare (eller skall vi säga båtägare) som har betydligt mer sinne för gästningen än guidningen och helt bortser från sådana kulturella aspekter som att turistguidningen i vår svenska huvudstad faktiskt är ett kulturansvar: publiken kräver orientering om vad den får se på färderna under Stockholms broar eller vid avstickarna runt Djurgården och ut i skärgården... därför måste gästen kunna guida eller guiden kunna gasta, från vilken sida man nu vill se det.

För en konvalescent är det därför inte tillrådligt att ta heltidsjobb som guide — det orkar han nog i de flesta fall inte med — för vår del löstes problemet på så sätt att vi gick extraguide och hoppade mellan de olika båtarna alltefter som de behövde hjälp. Och, som sagt, styrmännen ombord — som körde båtarna — var, som sjöfolk oftast, de bästa kamrater, mycket hjälpliga

samma och de gjorde allt för att hjälpa till vid de tyngsta jobben ombord, särskilt kapelldragningarna under dagar med växlande väder, som det gunås var ovanligt gott om i nådens sommar 1956!

De unga pojkarna, som man får genom studentförmedlingen, är ofta mer drivna på att dra kapell och driva med folk än att guida med vederhäftighet och ansvar. Hos en stor del av den yngre svenska turistpubliken vann "de lekfullas" sätt att guida verklig anklang och där gick klyschorna och de tvivelaktiga kvickheterna in som fullträffar, men mera mogna svenska turister och många utlänningar satte upp förvånade ansikten.

Nu skall i sanningens intresse sägas, att långt ifrån alla av de unga guiderna tillhörde de "lekfulla" — kvalifikationerna och kompetensen just inom den här guidekåren — alltså den icke auktoriserade — är synnerligen växlande

Psykologiskt intressant

Och visst är guidandet ett av de psykologiskt mest intressanta jobb man kan hoppa på — att studera reaktionerna hos olika turistkategorier är faktiskt fascinerande för den som är intresserad av människor; att se hur olika länders turister rea-

gerar för skilda svenska förhållanden och företeelser ger en utmärkt kännedom om olika s. k. nationalkaraktärer, och en hopsummering ger otevydiga vinkar om vilka av våra turistattraktioner, som väcker största intresset — det kan i en del fall bli helt andra resultat än man skulle ha tippat!

Här några mindre allmänt kända "sensationspunkter" för olika turistkategorier:

Tipstjänsts högkvarter i Nordströms linbanors fastighet vid Kungsbroarna: särskilt för de svenska turisterna och i synnerhet för landsortsturisterna, men även många engelsktalande förhör sig om hur svensk "football-sweepstake" är ordnad.

Lilla Hornsberg vid Karlbergskanalen, som genom Olle Engkvists försorg restaurerats (den var på 1700-talet utvårdshus och mycket bekant Bellmanskrog) och som nu Svenska författarföreningen utser hyresgäst till, är ett starkt dragplåster på kulturhistoriskt och litterärt intresserade.

Mariedal, den anrika malmgårdens, också vid Karlbergskanalen, som av Stockholms stad upplåtits åt Sällskapet Länkarna i deras arbete för alkoholskadade stockholmare: tilldrar sig särskilt alla socialintres-



Rundturerna från Klara Mälarsstrand, som går under Stockholms broar, är en stor turistattraktion.

serades och nykterhetsvänners intresse, men också många utlänningar.

Millesgården är en starkt attraktiv anläggning, särskilt för svensk-amerikaner, amerikanare men också många italienare.

Oakhill, prins Wilhelms tidigare residens, (numera italienska legationen) intresserar alldeles särskilt italienarna liksom också *Ingrid Bergmans* barndomshem vid Djurgårdsbrunnskanalen.

Slussarna och *varven* visar sig alldeles särskilt intressera österrikare och italienare; österrikarna har ju själva ingen flotta att beskåda (skärgården är för dem en alldeles särskild upplevelse) och italienarna har ju å andra sidan världsrykte för sina varv.

Broarna gör många tyskar frågvisa — det är ju ett bekant faktum att det är tyska firmor, som uppfört eller uppför flera av våra största broar.

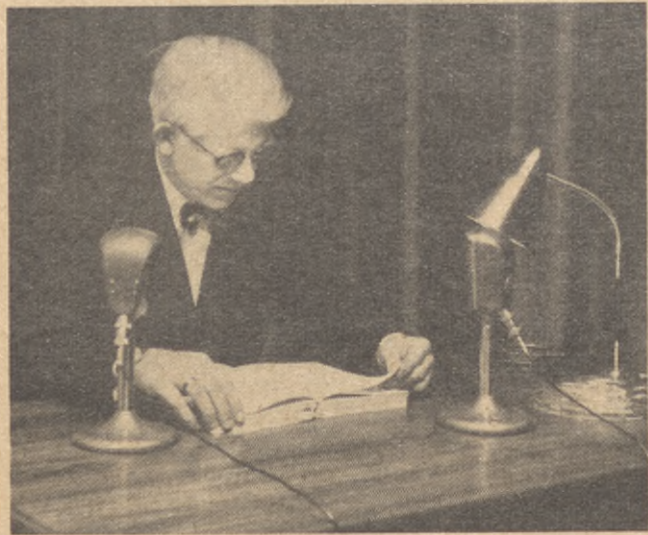
Greta Garbos sista svenska bostad på Fredhällsklippan invid Tranebergbadet är en internationell attraktion och det kan även med ett visst berättigande sägas om *barnrikehusen* på Kristinebergsklippona och *Elektroluxhuset* vid S:t Eriksbron, den första centralen för den stora Wenner-Gren-koncernen.

(Forts. sid. 9)



En turistbåt i Långholmsviken.

130 bandinspelade böcker kan lånas på de blindas bibliotek



Genom de här mikrofonerna spelar man in böckerna på band. Här är det ingenjör Hans Wallin som talar in en sak, men ofta anlitar man skådespelare för inspelningen.



En del utlånade band kommer tillbaka i skadat skick och måste lagas. Bilden visar hur reparationen går till.

Två blinda förgrundsfigurer i de blindas organisationer. Till vänster Charles Hedkvist, som här skriver på en vanlig skrivmaskin. Han är sekreterare i De Blindas Förening. Hans Gedin — till höger — hanterar en blindskrivmaskin. Han är ordförande i Stockholms lokala blindförening och redaktör för De Blindas Tidskrift. Båda två sköter sitt arbete i lokaler i De blindas hus.



De Blindas förening har sedan mars 1955 en omfattande utlåning av böcker, som inspelats på band. Såväl inspelningen som utlåningen sker i De blindas hus vid Götgatan 46 i Stockholm. Hittills har man spelat in ca 130 böcker, mest skönlitteratur, biografier och reseskildringar. Lästagar-kretsen består av 600 blinda och gör ca 300 "boklån" per vecka.

I de blindas bibliotek i Stockholm finns ganska mycket litteratur på blindskrift, men de bandinspelade böckerna föredras givetvis av många blinda. De är bl. a. bekvämare och behändigare. Blinda, som inte köpa bandinspelad litteratur från sin förening. De får nöja sig med att låna "böckerna". De blindas bibliotek i Stockholm utgör de blindas högskola i landet. Huset rymmer verkstäder, föreläsningssal, samlingssal, rum och bibliotek. Det är under denna avdelningen och utlåningen av banden hör.

Foto: HERNRIED



Ingenjör Wallin vid den imponerande bandinspelningsapparaturen. Upp till sju band av samma bok kan spelas in samtidigt.

FRÅN DE BLINDAS HUS

På bilden till höger ligger Cronins roman "De gröna åren". I blindskrift upptar den fem bastanta volymer, men bandinspelad ryms den på de tre tapebanden i kartongerna i mitten på bilden. Kartongerna är tillsammans knappt större än originalboken.





Bilden av Konrad

Novell av
ARVID BRENNER

I drömmen kan han ännu möta en sorts glädje, nån gång. Och han undrar var sånt kommer ifrån — denna förnimmelse av skuldöst svävande, dessa stränder han nalkas i skymning eller gryning, saftig grönska med blommor och fåglar i, blå städer med milt honungsfärgat lykt-sken... Ifall det är en verklighet långt borta, som sänder honom sin hälsning. Eller om det finns dolda och obrukade krafter inom honom själv. I vart fall vill han inte tro det bara är gyckelspel — detta är ju det allra sista han äger. Och stundom dröjer något av glädjen kvar även efter uppvaknandet, ja, rent av hela dagen som följer. Då kan inga glirningar eller vässade blickar mer än rispa honom; och inga siffror vållar honom yrsel, de ordnar sig i snygga kolumner med vinst på slutet. Han återtar sin gamla vana att gnola, han tänker: bara det här håller i sig, kommer vi att klara oss ska du se...

Men det håller aldrig i sig. Och för resten är det bra länge sen det hände nu.

Oftare kommer de vrånga drömmarna. Till exempel: att han cyklar med varor till villakvarteren, som han brukar, men vägen stegrar sig till en backe som aldrig tar slut och han måste ända upp på krönet för där bor hans sista kund; och Hansson sätter förbi i sin nya skåpbil och alla villadörrar slås upp som av en vind när Hansson kommer, men åt cyklisten skrattar fönsterna ömkan-de eller håfullt; åt denne till åren komne springschas, som meningslöst knogar uppför backar utan slut; men slut tar denna backe likafullt, blir

ett stup rakt ner i helvete, här hjälper ingen broms, han bara slungas och virvlas neråt och det finns en uppgivelsens lusta med i skräcken tills han ligger kullvräkt mitt på stadens torg och allt folk kommer strömmande och begabbar honom och puttar på honom med foten för att utröna om han äntligen är riktigt död. Bara Ida står styv som en trädocka, en sorgklädd, med hopbiten mun och händerna knutna om väskan; och runt torget Harry på sin mc i brakande cirklar, munderad som en marsmänniska, inget av ansiktet synligt utom morfarshakan, nötknäpparhakan, och den skrattar; cirklarna blir snävare och samtidigt snabbare, nu sitter Ida på bönpallen med kjol och sorgslöja flaxande för luftsuet, hojen tar ett skutt, tung som en ångvält rullar den över bröstkorgen på honom — sen är alla människorna svarta fåglar med huggnäbb, asfåglar, och han kan inte skrika åt dem att han ännu lever, att han känner hur de sliter köttet i blödande slamsor ur hans kropp. Då han till slut får fram ett vrål, hör han det eka i rummet — över sängen är lampan tänd och Ida sitter rätt upp bredvid honom, i ett av dessa ringade, tunna nattlinnen som verkar utklädsel på hennes lilla seniga obygdskropp. — Är du galen, karl, du väcker hela huset!

Men uppryckt ur sömnen har hon inte sitt vanliga, obevekliga ansikte, vigt åt vedergällning och ödesfull-

bordan. Hon är själv skräm, hon viker sig i en ställning han känner igen från förr: händerna om de uppdragna benen, pannan pressad mot knäna, som hukade hon inför något okänt. Och han tycker sig med ens veta att samma fara hotar dem bägge, eller dem alla tre, och att han måste tala om det för henne. — Jag drömde så hemskt... sätter han i gång — bara inget om vad Ida och Harry hade för sig, de finns inte med, fanns kanske aldrig med, han börjar nästan tro så medan han berättar, drömmar ändras lätt när de kläds i ord, nej, inte väntar han ont från de sina! Han drar henne till sig och hon spjärnar inte emot, hon smeker honom rent av; och antingen det nu är ömhet eller ömkan, så säger hon: — Inte är det nån, som hå-nar dig, Konrad, alla vet ju att du är snäll...

Men redan nästa dag tar hon tillbaka. Det är vid lunchstängningen, han har kört ut varor och just kommit åter, hon låser dörren med en skräll. — Du får äta ensam, jag måste luta mig. — Han ler sitt förvirrade, skuldmedvetna leende, fast han vet hur det äcklar henne. — Ledsen jag höll dig vaken... — Ja, min nattsömn kan jag behöva, som jag får slita. Själv snarkade du som en gris sen du väl fått häva ur dig din ynkedom. Men jag har inte fått en blund i ögonen, jag. — Sen blir det ändå inte av med någon middagslur. Hon dricker kaffe och knaprar på en skorpa, ser på hur han äter. — Så mycket potatis du sätter i dig, inte underligt att du blir

allt tjockare. Och inte rör med ditt cyklande längre. För det är ju uppenbart, att det överstiger dina krafter. Det vållar dig såna bekymmer, så du rids av maran. Jag förstår bara inte varför du ska flänga kring så där, inte har jag då bett dig om det. — Kunderna kräver service, mumlar han lamt. — Som om det där vore service! I fall vi hade råd med bil, ja, det vore en annan sak. För resten kunde vi väl leja en springgrabb igen, vilken grabb som helst skulle vara fortfärdigare än du.

Konrad sitter tyst och tänker att här ska han inte vika. Han förmår inte stå i affären dagen i ända och åse hur Ida expedierar numer: nätt och jämnt hövlig, med ett steltnat grimasleende där tänderna när som helst kan blänka fram i ett bett... Nej, när han kliver in i köken med sin korg och får sig en pratstund här och var — då känner han sig som en människa, då betar han sig som en handelsman ska, och det är tack vare dessa hans hembesök som de ännu håller sig flytande, nog är det väl?

— Det är så viktigt med den personliga kontakten, säger han.

— Viktigt att du hånglar med fruntimren, menar du? Att du ger dom ögon så dom köper hos dig fast du inte har frysbox? Sânt kunde du slå i mig förr på tiden, när du ännu var ung och snygg. Men nu — du skulle se dig själv när du kommer stånkande på din cykel, tjock och svettig och andtruten. Dom ber dig sitta ner och bjur dig på ett glas saft för dom tycker synd om dig. Men när du är utom dörrn, så flinar dom. Och handlar det mesta hos Hansson, som är välsorterad.

Bilden är inte ny precis: hon har ritat den åt honom hundra gånger såvisst som en. Han är inte helt säker på att den är porträttlik; men han blir alltmer böjd för att tro det. Och det var ju så han drömde: att cyklandet var en pina och att alla hänade och högg...

Hans ögon blir heta av tårar. Men inget gör henne så utom sig som när han gråter. Därför sväljer han energiskt och själva ansträngningen uppstår honom så han glömmer bilden hon ritat — han ilsknar plötsligt till, slänger kniv och gaffel och rusar upp.

— Du har ingen aning om hur man sköter en modern butik! skriker han. Du bara fortsätter som du vart upplärd av far din — alltid

några gram för lite och några ören för mycket och sur och led mot kunderna, dom behövde inte krusas, tyckte ni, för dom flesta var fattiga satar som fann sig i vad behandling som helst och nån konkurrens hade ni inte...

Ida svarar inte genast, så han får tid att övertänka sina ord. Nog för att han sagt dagsens sanning vad gubbjäveln anbelangar — men Ida bröt ju en gång med pappas vanor, det är först på sistone hon åkt in i dem igen, inte av övertygelse, bara för hon är desperat. Och nu har han fränhänt sig möjligheten att ta itu med detta på ett sansat sätt...

— Så att du ska inte äta färdigt? säger Ida till slut. Hon ställer ihop tallrikarna, bär dem till vasken, hennes rörelser är långsamma, stegen tassar över köksgolvet. Men hon har vitnat kring näsan och överläppen bågnar som i kramp. — Jaså, jag kan inte sköta en butik? Men du kan förstås? Du som bara leker handelsman. Står där som en femåring vid en leksaksvåg och fnissar och nojsar och har dig. Om du så fick betalt med kiselstenar i stället för pengar skulle du vara lika nöjd. Bara du fick prata. Ingen varukänedom äger du och inte är du i stånd att göra en kalkyl. Nej du, inte är det jag som har bragt oss på obestånd, det kan du skriva upp. Och pappa och jag skulle ha varit ohederliga, säger du. Vi skulle ha lurat

stackars fattiga bönder, säger du. Bara för det vi var ordningsamma och vände på örena och inte gav bort allting gratis. För det var väl så du ville ha det. Så synd som det var om kunderna, helst skulle vi ha livnärt hela socknen. Men mig har du aldrig tyckt synd om. När pappa dog hade jag pengar på banken, men var är dom nu? Och som jag vart lurad när jag sålde pappas affär! Du rörde inte ett finger för att bistå mig, du hade så brått att komma till stan så du ville vi skulle ta första bästa spekulant. Allt som kräver ansvar och eftertanke, det överlåter du åt mig. Och du ska tala om hederlighet! Du som avskrev skulder utan att så mycket som fråga mig! Du som gav bort karameller och choklad åt höger och vänster för att ställa dig in och bli omtyckt! Och horan du hade, hon fick både kaffe och silkesstrumpor... Men fortsätt du att cykla stan runt. Fortsätt du att göra dig till ett åtlöje, gärna för mig. Men kom inte och väck mig om nätterna mer med några klagovisor om hur cyklandet mödar dig och alla käringar skrattar ut dig...

Konrad har satt sig vid bordet Kigen; han tycker han sjunker och sjunker — ner mot en sorts botten han inte har vetat om förut, det är så besynnerligt, nästan varje dag tror han att han har nått en slutgil-



Natt efter natt granskar hon hela högar med tipslappar.

tig botten, men så visar det sig att det finns ytterligare en, ännu längre ner...

Fast han borde förstås aldrig språka med Ida om drömmar — det vet han sen gammalt, att hon inte tål. Han minns den gången han berättade om sina lyckodrämmar, om de sköna stränderna. — Det är för du längtar bort från Harry och mig, sa hon. Inte drömmer jag om resor och sånt. Bara om Harry och dig och att vi ska komma oss upp. Och några otäcka saker, det drömmer jag aldrig...

Men när han nyligen vaknade ur en mardröm om hur Harry kört ihjäl sig med sin mc, och sa det åt henne, då skrek hon: — Tror du inte jag drömmer samma sak var- eviga natt! Men jag pratar inte om det! Och du ska vara en karl! Om du det varit, skulle det aldrig blivit så här med Harry. Du skulle klått honom medan tid var. Men du bara daltade. Tyckte det var rart med en unge att vänslas med, längre tänkte du aldrig...

Ofta nog drömmer väl ingen av dem, de bara ligger vakna timme efter timme och grubblar. Någon stund kanske en av dem somnar, spritter sen plötsligt till, får se ljuset brinna och den andra sitta i rummet intill — som han nu ser Ida vid björksekreterären, iförd sin rosafärgade morgonrock av siden. Den är bra snygg ännu, rocken, de har köpt den tillsammans, det var han som valde, du ska ha en skär, en nyponrosskär, hade han sagt. För han hade ju tyckt hon var lik en nyponros den gången i begynnelsen: handlarns trettiofemåriga dotter som gick ut med biträdet om kvällen i ett landskap som var mest bara grått, grå stenblock och grå stugor och grå gårdsgårdar och lavsjuka granar och hon själv alldeles färglös med sitt askblonda hår och sitt okyssta, ålderslösa ansikte — men här och var stod blommande nyponrosbuskar mitt i det grå och med ens tändes hon av de rosornas blygt skära färg och vaknade med ett skimmer som rödde och förtjuste honom utan att han anade häftigheten i hennes lidelse... Ja, det har funnits en tid, då hon var mjuk och öm och aldrig jävlades — det får han hålla i minne. Liksom att det är hans egna handlingar som har skapt nuets Ida. Eller nästan åtminstone — lite grann hade väl gubbfan gjort undan i förväg...?

Han öppnar ögonen igen: hon sitter där framböjd, inte över butikens räkenskaper, det är lottsedlar och tipslappar hon granskar och prasslar med, hela högar av dem, natt efter natt. Hennes fingrar kröker sig som klor, ansiktet är gumaktigt snörpigt. Om hon kanske blivit rubbad? tänker han. Denna rent



Och Konrad fortsätter med sitt cyklande från kök till kök...

orimliga begivenhet på hastad, den måste väl vara en sorts galenskap? Eller en last i varje fall. Ungefär som fylleri — men så förbannad hon blir när han super sig full nån gång! Han undrar vad hon drömmer om nu? Vad hon ämnar göra ifall hon blir rik? Sanera affärn? Nej, Idas drömmar om rikedom har nog släppt all verklighetsgrund. Hon har gett tappat mycket mer än han, hon spinner bara lösa fantasier kring en tillvaro utan bekymmer — en tillvaro där Konrad aldrig har funnits med...

Han står inte ut med tystnaden, han mumlar: — Har Harry kommit hem?

— Inte, det skulle du väl ha hört, säger hon.

Och det är ju sant: nog hörs det när Harry nalkas på sin mc. Harrys mc är dessvärre hörbar i hela vår stad — liksom hans framfart över huvud. Levs det busliv nånstans, så nog är han med på ett hörn. Och lika lite som han gjorde skäl för sig i butiken, lika illa har det gått med allt annat jobb. Han hoppar från det

ena till det andra. Men i läroverket där satt han fast. Dock kunde han ju inte gärna ha läshuvud, med en sådan far. Lyckligtvis har han drag från mödernets också — morfars långa haka och en viss viljekraft. Så att det ordnar sig kanske sen han väl fått rasa ut...

Men vad fort allting gått — som nyss han satt i knät och hörde sagor. Nu har han aldrig ett ord för sin far, utom när han vill ha pengar. För det vet han ju, att far kan man prata omkull, men inte mor.

— Vi skulle ha stannat på landet, det hade varit bättre för Harry, säger han. Eller råkar tänka högt, snarare — han brukar akta sig att yttra sånt, det är som att trycka på en knapp, strax sätter hon i gång...

Och Ida har redan farit runt, med en solfjäder av tipslappar i näven. — Var det du eller jag som ville till stan?

— Vi ville väl bägge, säger han. För att pojken skulle i skola.

— Jag ville han skulle bli en hederlig karl, med eller utan skola. Det var du som tjtade om läroverk. Och jag trodde du mente vad du sa. Jag visste ju inte då att det var av andra skäl du ville till stan. För att horan din hade flyttat hit. Henne det var så synd om så du måste ge henne mitt kaffe. Den stackarn fick ju inte bli gift med dig, för hon ingen butik hade. Och en sån ära och upphöjelse som det var att bli gift med dig! Ja, den gången vi flyttade till stan, då lurte du mig grundligt. Jag trodde människan var i Stockholm och att du äntligen gjort slut. Men det vart inte slut förrän hon gav dig sparken. Nu är det väl inte synd om henne längre, sen hon blivit gift med en ingenjör. Hon är allt glad nu, att hon inte fick dig. Du har då ingen skam i kroppen, karl — komma och säga det var jag som ville till stan! Det enda jag är tacksam för, det är att pappa slapp åse mitt elände. Ifall han varit i sin krafts dagar, då skulle han aldrig ha tagit dig i sin tjänst. Han visste vad folk gick för han...

På detta sista kunde han ju ha svarat, att pappa i sin krafts dagar inte tagit någon alls i sin tjänst, han lät sin dotter träla ensam. Han kunde också sagt, att minnet svek henne ifråga om stadsflyttningen: det var hon som genomdrivit den. Men vad är det lönt att rätta smärre felaktigheter i en bild som väsentligen är sann?

För resten talar hon inte alltid om pappa i den tonen. Det kan också låta så här: — Hur tror du jag hade det hemma sen mamma dog? Slit och släp och aldrig ett vänligt ord. Mina enda goda stunder, dom hade jag i skolan. Och när jag växte upp, inte fick jag gå ut och ha roligt som andra. Inlåst höll han mig, som en fånge. Och när du sen kom, då trodde jag livet äntligen skulle börja. Jag trodde jag skulle få igen allt jag gått miste om. Å, vad kär jag var i dig, det anar du inte! Jag kunde gjort vad som helst för dig, bara du hade brytt dig om mig! Men du brydde dig bara om affärn, du. Eller du brydde dig inte ens om den. Om du det gjort, skulle du ändå varit en redig karl, på nåt vis. Jag kunde ha hyst aktning för dig. Men du bara lekte, med allting. Lekte med mig och lekte med fruntimret som du behöll bakom ryggen på mig. Och du förvånas över att jag är bitter, som du har skändat mina känslor...

Härpå finns just ingenting att gemåla.

Utom möjligen: att du ska behöva upprepa det tusen gånger!

Han är ju förtrogen med bilden vid det här laget. Den bränner sig allt djupare in i honom; snart är de ett, han och den.

Styckevis fylls den i även utan hennes tillskyndan: av sånt han undanhållit henne eller haft bortglömt. Vem vet om han inte till slut ser en än värre bild än hon...

Ibland erinrar han sig ett ord han hört från en predikstol: att en finns som genomskådar dig i all din ynkesdom och ändock älskar dig. Men fortsätter dessa allseende ögon att älska den som aldrig förmår resa sig? Kräver de verkligen inget annat än syndamedvetande och ånger?

Åjo, de kräver nog mer — en del praktiska åtgärder till en början. Ett krafttag för att få affärerna på rätt köl igen nu när Ida har gett upp. Och om detta skulle visa sig ogörligt — kanske att han begär sig i konkurs snarast möjligt och söker plats nästanstans... Men han fryser vid blotta tanken. Så lång tid som gått nu sen han tog order av främlingar. Och den egna rörelsen känns ändå som en trygghet, hur kort dess nådatid än må vara...

Och de fortsätter som förut, Konrad med sitt cyklande och sitt prat i allt färre kök, Ida med sitt fiffel vid disken. De vet att katastrofen närmar sig. De både fruktar och



Bilden

Du vandrar vid min sida
lyssnar till min röst och skrattar
men i dina ögon ser jag
skuggan av en bild
som ej är min

Jag kan döda dina minnens upphov
krossa hans kropp med mina händer
— men bilden i dina ögons djup
kan jag aldrig
— aldrig plåna ut

Sture Stamming



åstundar den, var på sitt sätt. Någon gång om natten spekulerar Konrad: när vi har nått vår yttersta botten, när vi har mött vårt slutgiltiga nederlag, då kommer en vändning, i det allra djupaste mörkret väntar oss synen av en ny strand... Nej, han tror det inte riktigt; men han suger sig fast vid förhoppningen, den är ju det sista han har.

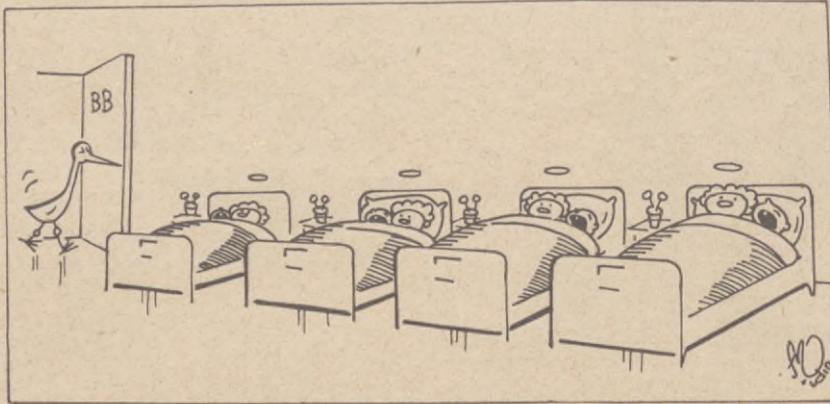
Ill.: Gunnar Persson.

● NATTVARDSGÅNG...

(Forts. fr. sid. 11)

För att ordningen skulle upprätthållas bland denna brokiga människoskara straffades alla förseelser strängt. Olydiga sattes i stocken, berusade fick sitt där 12 timmar. Den som kivades blev förvisad från bordet i tre dagar. På grund av smittofaran var det förbjudet för de lägre klasserna att vistas utanför anstaltens område utan föreståndare.

SJUKHUSHUMOR



AVD. JUNGFRUFÖDSLAR (Besökstid)



— Han skall visst göra sin första operation i dag.



— Av symptomen att döma är det fråga om ett brott av något slag...

rens tillstånd. En annan orsak till detta var krogarna, som lockade en del av anstaltens hjon mer än som var önskvärt. Rymningarna till dessa förlusteställen lär ha förekommit. Man kunde också bli förvisad från anstalten av ett i våra ögon egendomligt skäl: om ett hjon ingick äktenskap, så måste han ge sig iväg! Motiveringen var, att den som gifter sig måste kunna försörja sin hustru, anstalten var inte villig att åta sig den saken.

Åt dem som var arbetsföra ordnades arbete inom anstalten. De kvinnliga hjonen sysslade huvudsakligen med kardning, vävning och spinning, de manliga fick slöjda bruksföremål, allt efter vars och ens kunnande. Enskilda lämnade i stor utsträckning lin och ull till anstalten för kardning och spinning, kanske också till vävning. De inkomster

som inflöt på det sättet betydde välbehövlig förstärkning av anstaltens ekonomi. I stadens bodar försåldes bruksföremål, som tillverkats på anstalten. Kläder och skodon till de fattiga tillverkades också på anstalten i den utsträckning det var möjligt.

Rotegång på landsbygden

De här skildrade förhållandena rör en anstalt i en stad. Det kan vara skäl att också se hur det gick till på landet. Där var förhållandena inte så förändrade efter reformationen som i städerna, och inträdde en förändring, så var det enbart till det sämre. Under den katolska tiden hade det varit möjligt för folk på landet att "köpa in sig" på helgeandshusen. Nu ordnade man samma sak genom att överlämna jord eller

annan egendom till någon släkting eller granne, som därmed övertog de förpliktelser anstalten förut haft. I de fall den vårdbehövande saknade egendom togs han i regel om hand av släkten, antingen av en viss släkting eller genom att han fick "gå emellan", dvs. fick rotera inom släkten i viss ordning. Han fick alltså stanna några dagar hos en släkting för att sedan fortsätta till nästa i ordningen.

För den som saknade släkt blev det sockenfattigvården som trädde hjälpande emellan. Även då tillämpades det nämnda systemet med rotegång, genom att socknens fattiga fick besöka gårdarna i socknen i viss ordning. I vissa trakter uthängdes en tiggartavla framför den gård, som var i tur att ge mat och logi det dygnet åt hjälpbehövande i socknen. Nästa dag måste de fattiga sedan dra vidare till den som hade "jour" den dagen.

Vid bröllop och begravningar var det sed att samla in pengar till de fattiga och lägga dem i kyrkans fattigkista. Gästgivargårdarna hade också kistor för samma ändamål. De insamlade pengarna utdelades vid jul och midsommar och gick, liksom under medeltiden, till kläder och skor åt de fattiga.

Tiggarpass

Det gick väl an att ta hand om socknens fattiga, men då de stora krigerna kom, började invalider som återvände från krigsskådeplatserna att rota sig samman i hopar och dra omkring på landsbygden, där de våldade allmogen stort besvär. För att skapa ordning och reda fick församlingsprästerna i uppdrag att utfärda tiggarpass till dem som var berättigade att få allmosor inom respektive socknar. Då emellertid läskunnigheten var skral utdelades ofta metallbrickor med socknens namn på, och dessa brickor skulle de fattiga sy fast på kläderna, så att de var och en kunde se i vilken socken de hörde hemma.

För att ge bl. a. alla fattiga, vanföra och änkor en varaktig fristad uppmanade 1571 års kyrkostadga de enskilda socknarna att uppföra fattigstugor, helst i omedelbar närhet av kyrkan, för att prästen lätt skulle kunna kontrollera förhållandena. Denna uppmaning hade ringa efterföljd, därför blev det i 1642 års tiggarestadga befallt, att varje församling i riket skulle uppföra en fat-

tigstuga. Även nu blev efterföljden av påbudet ringa, först en bit in på 1700-talet fanns det fattigstugor överallt i riket.

Meningen med fattigstugorna var, att de fattiga eller de som i övrigt var i behov av det allmännas stöd skulle förankras i hemorten. Därmed skulle man slippa de väldiga tiggerhoparna. I fattigstugorna skulle "socialfallen" ges bostad för att sedan gå ut i bygden för att få mat och annan livets nödtorft av befolkningen. Till stugorna anslogs vissa produkter, bland annat ved. Det sistnämnda var bönderna rätt ogina med, och det hände faktiskt att de fattiga om vintrarna lämnade fattighuset för att gå ut bland bönderna och begära att få bo i ladugårdarna och där det åtminstone var varmt.

Den socialvård som här skisserats var typisk för vasatiden, men i sina stora drag blev den oförändrad ända fram till 1800-talets början, i all synnerhet på landsbygden.

● DEN "SVARTA" ...

(Forts. fr. sid. 7)

Ockrare kan fällas utan kvitto

Men — även om det varken finns kvittan eller vittnen finns det en möjlighet att få tillbaka de belopp som betalats. Detta bevisas av en dom som för kort tid sedan fälldes i ett hyresmål i Stockholms rådhusrätt. Det gällde en 45-årig musiker som fått betala 6.000 kronor till en 58-årig ingenjör för hyresrätten till en tre-rummare i Stockholm. Musikern förklarade inför domstolen att han betalat 6.000 kronor till ingenjören, ingenjören nekade till att ha tagit emot pengarna. Trots frånvaron av kvittan eller vittnen dömdes ingenjören att betala musikern 5.700 kronor, 300 kronor betraktades som skälig provision och utgjorde således ersättning för det besvär ingenjören haft i samband med affären. Domstolen dömdes efter parternas trovärdighet och hävdade att musikerns uppgifter hade "sanningens prägel". De paragrafer, enligt vilka ingenjören fälldes, återfinns i hyresregleringslagen där det heter: "Ej må någon träffa avtal om gottgörelse av hyressökande för anvisning av lägenhet som är avsedd att helt eller delvis nyttjas som bostad." Om någon, som i detta fall ingenjören, tagit otillåten gottgörelse, är han pliktig att omedelbart återgålda ifrågavarande belopp.

Fler fällande domar behövs

Enligt vad den unge stockholmsadvokaten, Hans-Göran Franck, som biträdde musikern i ovan relaterade rättsfall, meddelar, är det — så vitt han kunnat utröna — första gången, som det blivit fällande dom i ett mål av detta slag. Att en sådan dom är av största principiella betydelse torde stå klart för var och en. Men, tillägger advokat Franck, det viktigaste är att folk som köpt svarta lägenheter får reda på att de under inga förhållanden mister hyresrätten om de gör rättssak av fallet och att de dessutom, även om det inte finns varken kvitto eller vittnen, har en möjlighet att få tillbaka ockrarpengarna. Detta givetyis under förutsättning att ett regelrätt hyresförhållande tillkommit och överlåtelser av kontraktet skett med värdens godkännande.

Om man ska kunna räkna med att hyresmål av detta slag ska ha någon återhållande effekt bland dem som jobbar i svarta lägenheter, behövs det flera fällande domar. Får folk i allmänhet reda på att de har en möjlighet att få tillbaka de pengar, som de betalat för en svart lägenhet, är det ju mycket troligt att de gör rättssak av det. Många ungdomar har genom köp av en svart lägenhet fått sin ekonomi förstörd för årtal framåt.

Det bör ligga i allas intresse att röja upp i den djungel som på detta område existerar i det svenska folkhemmet. Skall kampen mot hyresockrarna leda till framgång är det nödvändigt med större vaksamhet

RÖNTGENDIAGNOSTIK



Doktorn: Det är ju herr Johansson ...

och något mindre godtrogenhet. Tyvärr har hyresskojorna sin bästa marknad just i storstäderna och inom storstadens område görs det säkerligen just i detta ögonblick upp skumma affärer i lägenhetsbranschen, affärer som skulle må bra av att komma fram i dagsljuset.

Nils-Olof Andersson

● PAGANINI — VIOLINENS ...

(Forts. fr. sid. 6)

Paganinis hemlighetsfulla och tillbakadragna sätt gjorde sitt till för att understryka den demoniska sidan av hans väsen. I synnerhet på senare år, då han blev allt mer kantig och otillgänglig. Han blev dessutom så gniden, att han knappt undade sig själv maten ännu mindre betjäningen dess pengar. Han gav sig till att pruta och knota vid varje tillfälle. En rätt lustig åtgärd för den som var miljonär. Man kallade honom: "Paganini inga pengar".

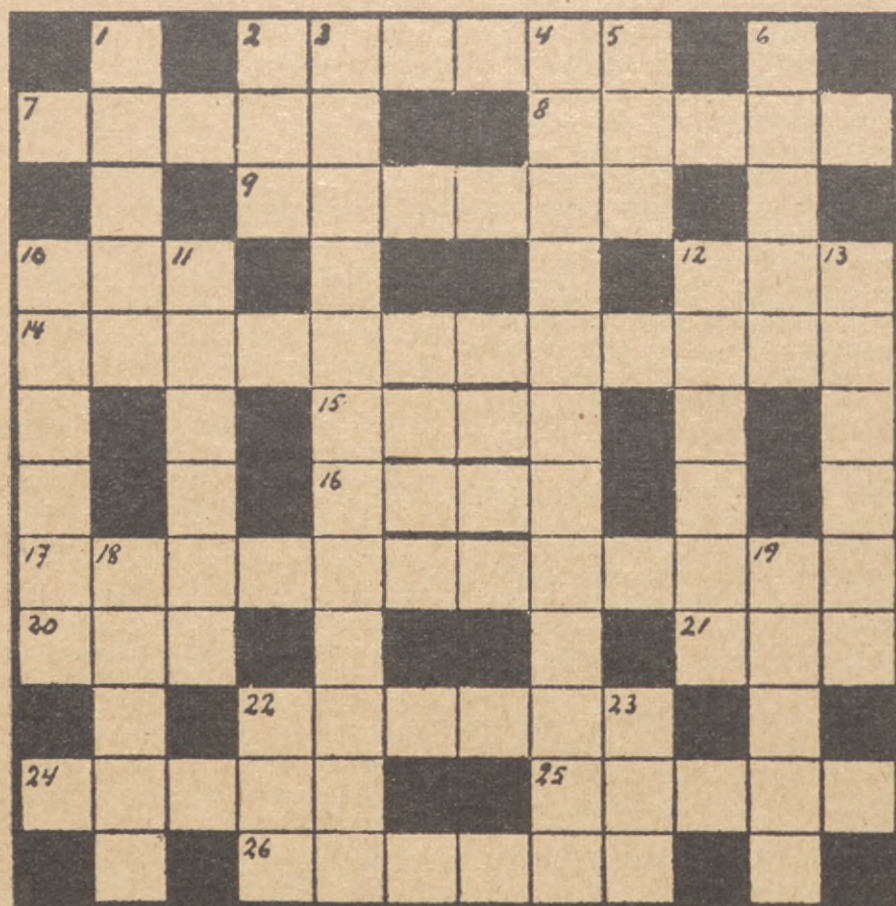
Man har sagt att han gned och sparade till förmån för Achellino, enda barnet i äktenskapet med Antonia Bianchi. Han var rädd för att denne skulle bli lämnad lottlös då han själv måste lämna det jordiska. Paganini älskade nämligen över allt annat sin son. Achellino blev inte heller lottlös. Paganini lämnade efter sig två och en halv miljoner franc. På den tiden en väldig massa pengar.

Döden drabbade Paganini genom en allvarlig strupsjukdom. Han dog i Nizza på hemväg till Genua, 58 år gammal. 1840. En lysande komet hade ändat sin bana.

Mycket bråk och trassel återstod innan Paganini vilade i vigd jord. Biktfadern Caffarelli påstod att Paganini vägrat att inta sakramentet. I själva verket var det så att läkaren med hänsyn till hans sjukdom hade förbjudit honom att inta det. Eftersom Paganini var så sjuk att han inte orkade tala var han nödtvungen att nedskriva sin bikt. Den försvann helt sonika. Och under sådana förhållanden ville inte kyrkan giva honom rätt att vila i vigd jord. Det var med stor möda som Achellino förmådde få biskopens beslut hävt. Inte förrän 1876 gav påven sin tillåtelse att den store konstnärens kista fick nedsättas i kyrkan Madonna delle Staccata. Senare har Paganinis stoft fått en grav i ett vackert mausoleum utanför Parma.

Gunnar Hörberg

KORSORD nr 1



VAGRÅTA ORD

2. Är sport en form av. (6)
7. "Halvblind och krumböjd, kammande, kardande bleka ullen med spöklik hand." (Bertil Malmberg) (5)
8. Fru Potifar ej detta var. (5)
9. Språng. (6)
10. En av kartans blåa fläckar. (3)
12. Plats för återhämtning. (3)
14. Långrund. (12)
15. Residerade förr i ett palats i Venedig. (4)
16. Hamnar kanske i papperskorg. (4)
17. Han som alla krämpor klarar emot lämpligt honorar... Hellre jag min kassa sparar och min krämpe haver kvar! (12)
20. Blev rent förargelseväckande gammal. (3)
21. Ljusa toner. (3)
22. Associeras med skärgård, tandläkare och öl. (6)
24. Är hamnen Murmansk året om. (5)
25. Holmgång. (5)
26. Gör kanske bättre verkan än ett tiotal resande. (6)

LODRÅTA ORD

1. En Thalias förgård. (5)
2. Nedfallet täcke. (3)
3. Av organiserade anhängare predikad sats. (12)
4. Är en kista av trä ibland för att hålla mot tidens tand. (12)

5. Husbåt. (3)
6. "För honom kröp Israels barn på knä och tygade till sig med murbruk och ler." (Vitalis) (5)
10. Bör en Conférencier kunna. (6)
11. Formuleras hovsammare än ett krav. (6)
12. Inte med på noterna. (6)
13. En som är gynnad, när det är fråga om nepotism. (6)
18. Korv och fordon. (5)
19. Indiens krona. (5)
22. Just vad ni tycker att denna tidning är. (3)
23. Manikyr, pedikyr och slika bestyr. (3)



Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 1 skall vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm, tillhanda senast den 5 febr. 1957. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 1". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i marsnumret 1957.

Lösning till korsord nr 9 (september 1956)

VAGRÅTT: 1. Lastbil. 5. Dumas. 8. Ido. 9. Virabud. 10. Stjäl. 11. Lön. 13. Horribelt. 15. Sekel. 17. Inner. 19. Gymnasist.

21. Kor. 23. Prost. 25. Låssmed. 26. Rue. 27. Netto. 28. Rytande.

LODRÅTT: 1. Laval. 2. Syren. 3. Babyhälsa. 4. Lider. 5. Dos. 6. Majregn. 7. Solitär. 12. Öde. 14. Idiotiskt. 15. Sägspån. 16. Komfort. 18. Eko. 20. Iller. 21. Kamin. 22. Radie. 24. Tro.

PRISTAGARE: 1:a pris à 10 kr: herr R. Ibstedt, Klövervallsvägen 15, Malmö. 2:a pris à 5 kr: fru Vera Bergeron, Bredgränd 3, Uppsala.

Lösning till korsord nr 10 (oktober-november 1956)

VAGRÅTT: 1. Finbröd. 5. Njugg. 8 Decimal. 10. Tunna. 11. Snitt. 12. Skavank. 14. Skryt. 16. Kos. 17. Chiffernyckel. 21. Stå. 22. Alban. 23. Strateg. 27. Gryta. 28. Slöja. 29. Radband. 30. Rönne. 31 Niagara.

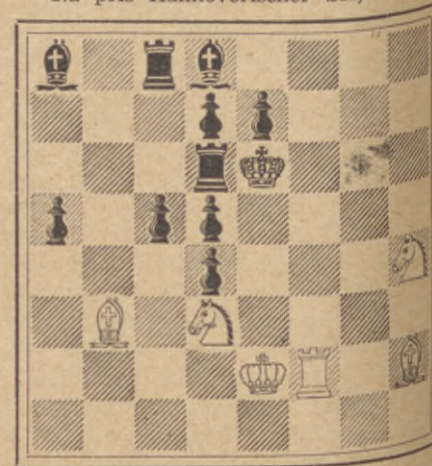
LODRÅTT: 1. Fadäs. 2. Nucka. 3. Ramsa. 4. Dyluk. 5. Nattsky. 6. Urnorsk. 7. Gradtal. 9. Annie. 13. Vifta. 15. Kocka. 17. Chanser. 18. Isbjörn. 19. Fångade. 20. Nytt. 23. Syren. 24. Radda. 25. Trasa. 26. Gädda.

PRISTAGARE: 1:a pris à 10 kr: herr Adrian Gille, Dalgatan 4, Märsta. 2:a pris à 5 kr: W. Nordensson, Avd. 10 B, Frösö sjukhus, Frösön 1.



PROBLEM

av K. A. K. Larsen, Danmark
1:a pris Hannoverischer SK, 1926



Matt i 3 drag

Denna tredragare av den kände danske mästerverkproblemlösen är enligt många tycke hans mästerverk framför andra. Lösningen återfinns på sidan 9.

FRANS G. BENGTSOON

har inte enbart varit vår främste essäst utan även den störste schackdyrkaren bland de svenska skriftställarna. Sin kärlek till det kungliga spelet bekänner han i en sakkunnig och liksom alltid humor-

SIEVERTS

TVÅAUTOMATER

i hygienens tjänst

Sieverts tvåautomat användes i allt större utsträckning inom våra sjukhus, industrier och i offentliga tvättrum. Användbar både för flytande tvål och desinfektionsvätskor.

Sieverts tvåautomat har patentsökt tryckventil med liten kontaktyta som reducerar smittorisken till ett minimum.



AB MAX SIEVERT, SUNDBYBERG

Prästgårdsg. 9. Tel.: 28 25 30. P. O. B. 55

Filial: Norra Larmg. 11—13. Tel.: 13 15 20 Göteborg

BETALD ANNONSPLATS

för passivt och vållar svart svårigheter.

4. Sg1—f3 f7—f5

Motangreppet i fråga kan bemötas med fördel medelst 5. Lc4, ty på 5. —, f×e4 kan följa 6. Sg5, Sh6, 7. 0—0 Lg4, 8. De1 Le7, 9. Sg×e4 osv.

5. d2—d4 f5—f4

6. Sc3×e4 d6—d5

7. Se4—g3 e5—e4

8. Sf3—e5 Sg8—f6

9. Lf1—e2 Sc6—e7?

Ger vit goda angreppschanser. Bättre var 9. —, Ld6.

10. 0—0 g7—g6

11. f4—f5! — —

Vit ämnar offra kvaliteten för att komma till ett farligt angrepp.

11. — — Se7×f5

12. Sg3×f5 Lc8×f5

13. Tf1×f5 g6×f5

14. Le2—h5† Ke8—e7

15. Lc1—g5 — —

Den svarta kungen är nu hotad och tvingas så småningom i händelsernas centrum.

15. — — Th8—g8

16. Dd1—d2 Lf8—g7

17. Ta1—f1 Dd8—c8

18. g2—g4 — —

Ett gott försök till fortsatt angrepp. Ännu starkare var emellertid 18. Db4†.

18. — — a7—a5

19. Tf1×f5 Ta8—a6

Svart försöker sitt bästa för att parera vits angrepp, men partiet är praktiskt taget redan ohållbart.

20. Dd2—c3 Tg8—f8

21. Dc3—c5† Ke7—e6?

Detta drag finner sin ögonblickliga veldergällning i Frans G. Bengtssons elegant fortsättning. 21. —, Td6 var bättre, men räddar inte heller spelet.

ristiskt förfinad skildring kallad "Schackspelare".

Det finns inte så få bland världens stora författare, som på ett eller annat sätt befattat sig med schackspelet. Stefan Zweigs "Die Schachnovelle" och den ryske emigrantförfattaren V. Sirins roman "Han som spelade schack med livet" är de mest berömda renodlat schackliga verken i världslitteraturen. Genom sin sakkunnighet och vederhäftighet är dock Frans G. Bengtssons ovannämnda essä den i särklass överlägsna schackskildringen.

Frans G. B. var en entusiastisk schackdyrkare. Många av sina lundensår tillbringade han vid schackbrädan. Han var en skicklig och fruktad tävlingsspelare och kom t. o. m. så långt, att han fick delta i ett nordiskt schackmästerskap. Bland nutida svenska författare finns det

emellertid fler som är eller varit aktiva och framgångsrika spelare, det räcker om vi nämner Björn-Erik Höijer och skalden Bertil Gedda. Vi skall nog passa på, att presentera dem som schackspelare någon gång i framtiden. I dag vill vi bekanta våra läsare med Frans G. Bengtssons ypperliga spelföring.

Partiet nedan spelades i en match mellan Skånes och Stockholms Schackförbund 1916 — dvs. för exakt 40 år sedan.

WIENERPARTI

Vit: Frans G. Bengtsson

Svart: Otto v. L.g.

1. e2—e4

e7—e5

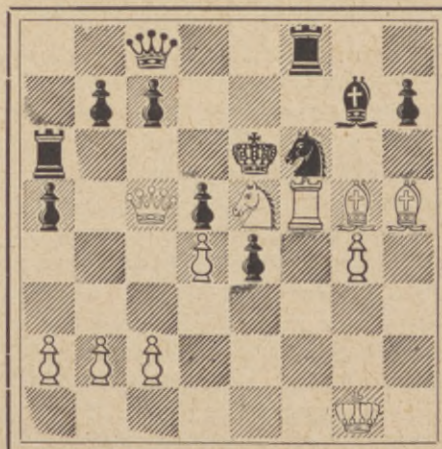
2. Sb1—c3

Sb8—c6

3. f2—f4

d7—d6

Detta drag som rekommenderats på sin tid av den danske teoretikern Krause är



22. Se5—c6!! och svart gav upp, ty mot hotet Te5† liksom De7 matt, finns det inget försvar.

GOTT NYTT ÅR 1957 tillönskas av

STOCKHOLM:

Industri AB Aromatic, Bryggvägen, Stockholm 9
Berkel AB, Kungsgatan 72
Blomkvist, E. John, Tandläkare, Centralpalatset
Brobeck, John, Tandläkare, Sturegatan 16
AB Gustaf Byrenius, Birger Jarlsgatan 32, Stockholm
AB E. Cederlöf, Humlegårdsgatan 12, Stockholm
Crafoord, Clarence, Professor, Sabbatsbergs Sjukhus
CTC AB, Nybrokajen 7
Eriksson, A. H., Kaptén, Torsgatan 47
Ernhall, Stig, E:son, Tandläkare, Stureplan 19
Tandläkare Bengt Essler, Karlavägen 52, Stockholm
Ewemaskiner, AB, Kornhamnstorg 47
Falk, Sven, Revisor, Regeringsgatan 44
Folke & Co, Carl, AB, Nybrogatan 3
Folke, Restaurang & Kafé, Folkungagatan 52
AB A. C. Gustafsson, Kungsgatan 16—18, Stockholm
Grenstedt, A. V., Stadsmäklare, Hornsgatan 26
Hemlins Mek. Verkstad, Malmskillnadsgatan 34 B
Skorstensfejarmästare Gustaf M. Holmgren, Västmannagatan 56,
Stockholm Va
Johansson, A., Körsnär, Västerlånggatan 60
Tandläkare Greta Johansson, Odengatan 104, Stockholm Va
Maskinaffären Allan Johansson, Riddargatan 10, Stockholm
Jäderholm, K. Bruno, Läkare, Ersta Sjukhus
Kaféet, Barnhusgatan 6
Karlsson & Co, J. R., Gävlegatan 20
Kindvall, Wilhelm, AB, Kungsträdgårdsgatan 12
Kinocentralen, AB, Drottninggatan 47
Lavass, M. G. & Rundkvist, A., Hornsgatan 174—176
Ljud & Bild, AB, Untravägen 13, Hjorthagen
August Ljungquist Urmakeri, Beridarebangatan 23 A,
Stockholm
Lundberg, H. G., F:a, Regeringsgatan 44
Lundin & Törnberg, Mäster Samuelsgatan 12
AB Mattor & Gardiner, Folkungagatan 59, Stockholm
Mode-Ferm, Box 2059, Stockholm 2
Nessim, Nils, AB, Hamngatan 1 A
Nilsson, Josef A., Målerifirma, Runebergsgatan 12
Nockeby Tvätt- & Strykinrättning, AB, Drottningholmsvägen 603
Docent S. Orell, Sturegatan 29, Stockholm
Palmqvist, A., AB, Humlegårdsgatan 13
Persson, Bröd., Skinn- & Pälsvävar AB, Regeringsgatan 17
Persson, S. P., AB, Västerlånggatan 38
Pettersson & Mentzing, Gamla Brogatan 17
Reinholds Nya Ångbageri & Konditori, Birkagatan 28, Stockholm
Sandahls Pälsvävaraffär, Humlegårdsgatan 17, Stockholm
Schaub & Co, Bolidenvägen 14—16, Johanneshov
Schneider, J., AB, Västmannagatan 1
Sellberg & Co, Fröhandel, Munkbron 3
Spiros AB, Fjäderfabriken, Bromma
Stockholms Pantförsäljning, Mälartorget 15—17
Stora Essingens Ängtvätt, AB, Junohällsvägen 1
Ström & Co, P. A., AB, Humlegårdsgatan 10
Strömberg & Co, AB, Regeringsgatan 66
Svenska Traktor, AB, Box 12007, Stockholm 12
Varubelåningen, Blekingegatan 28
Varubelåningen, Tunnelgatan 1 B
Winterthur, Försäkringsbolag, Engelbrektsplan 2
F:a Tycko Wretman, Kungstensgatan 38, Stockholm
Yellow Cab AB, Birger Jarlsgatan 37, Stockholm

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR:

Andersson, Folke, Tandläkare, Hamngatan 2, Vaxholm
Claesson, Bertil, Tandläkare, Landsvägen 58, Sundbyberg
Dalaröbageriet, Odinsvägen 15, Dalarö
Ekman, N. O., Skorstensfejarmästare, Skyttevägen 24 A,
Saltsjöbaden
Elema, AB, Industrivägen 23, Solna
Hellström, S. G., Läkare, Charlottenburg, Solna
Insulander, Sten, Läkare, Sveavägen 21, Djursholm
Möbelytt, Tulegatan 2, Sundbyberg
Spånga Ved- & Brädgårdar AB, Industrigatan 4, Spånga

ARBOGA:

AB Arbögmaskiner

BODEN:

Åkerlunds Ekipering

BORÅS:

Högbergs Rörledningsaffär, Axel, Stuartsgatan 4

DALBY:

Aurell, Bertil, läkare, Veberödsvägen

ERIKSFORS:

Oscar Lockner

ESKILSTUNA:

AB Karlsson & Nilsson

GÄLLIVARE:

Café Temperance

GÄVLE:

Busscentralens Café

HALMSTAD:

Johansson, Joh. M., AB, Kött- & Charkuteriaffär, Klammer-
dammsgatan 3

HÖÖR:

Larsson, Orvar, Tandläkare, Storgatan 31

KINNA:

Kinna Juridiska Byrå

LINKÖPING:

Jonssons Plåtslageri, Skolgatan 18

LUND:

von Rosen, Erik, Docent, m. fru, Kung Oscars väg 1

MARIESTAD:

Bergmans Konditori, Kungsgatan 18

MALMÖ:

Gynning, Inge, Överläkare, Allmänna Sjukhuset
 Hellberg, Per, Doktor, Köpenhamnsvägen 42
 af Jochnick, C. A., Doktor, Gustaf Adolfs torg 8 A
 von Rosen, Sophus, Docent, Allmänna Sjukhuset
 Willén, Ida och Gösta, Läkare, Köpenhamnsvägen 6

SKELLEFTEÅ:

Hedman, A., AB, Box 138

SUNDSVALL:

Andersson & Nilsson, Smidesverkstad

SÖDERTÄLJE:

Skorstensfejarmästare Emil Kumlin, Fogdetorpsvägen 29,
 Södertälje
 Södertälje Trävaru AB, Ekdalsgatan 9, Södertälje

VEBERÖD:

Romaeus, Ture, Tandläkare

ÖSTRA GREVIE:

Austrell, Torsten, Tandläkare

De Lungsjukas Riksförbund, Styrelsen

Förbundsexpeditionens Personal

Status Lokalredaktion, Malmö

Vinterhälsnings Redaktion, Sandträsk

De Nordiska Tuberkulosförbundens Centralorganisation

PATIENTFÖRENINGAR:

Broby Patienters Självhjälpsförening, Broby Sanatorium
 St. Ekebergs Patientförening Axvall
 Patientföreningen Enighet, Centralsanatoriet, Arvika
 Bollnäs Sanatoriums Patientförening
 Föreningen Hjälpsamheten, Kroppefjälls Sanatorium, Dals-
 Rostock
 Patientföreningen, Eksjö Sanatorium
 Follingbo Patientförening, Visby
 S:t Görans Patientförening, Stockholm
 Patientföreningen, Hällnäs Sanatorium
 Högbo Patientförening, Falun
 Hässleby Patienters Förening, Hässleby Sanatorium
 Furs Patientförening, Furs Sanatorium
 Garphytte Patientförening
 Patientföreningen, Renströmska Sjukhuset, Göteborg
 Kolmårdspatienternas Intresseförening, Kolmårdssanatoriet
 Solbackens Patientförening, Hedemora
 Tjärnans Patientförening, Hedemora
 Fagereds Patienters Understödsförening, Lia
 Lagnets Patientförening
 Lungkliniken Patientförening, Lund
 Löts Sanatoriums Patienters Understödsförening, Malmö
 Patientföreningen Gagn och Glädje, Lungkliniken, Malmö
 Mälilla Patienters Understödsförening
 Falcks & Nylands Patientförening, Nyland
 Patientföreningen "Nytta och Trevnad", Orup
 Romanäs Patienters Förening
 Patientföreningen Skogsblomman, Västeråsens Sanatorium,
 Borås

Selggrens Sanatoriums Patientförening, Strömsbro
 Sollidens Patienters Understödsförening, Solliden, Östersund
 Svenshögens Patienters Självhjälpskassa
 Sävsjö Patienters Förening
 Söderby Patientförening
 Väsby Sanatoriums Patienters Understödsfören., Uplands Väsby
 Lungkliniken Patientförening, Uppsala
 Patienternas Understödsförening, Länssanatoriet, Uttran
 Vattholma Patientförening
 Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Västerås
 Sjö-Gunnarsbo Patienters Understödsförening, Åsunden
 Patientföreningen, Norra Sjukhemets Annex, Örebro
 Österåsens Patientförening

KONVALESCENTFÖRENINGAR:

Arvika Konvalescentförening
 Avestaortens Konvalescentförening
 Dalarnas Lungsjukas Centralförening
 Blekinge Läns Centralorganisation för Lungsjuka
 Bodens Konvalescentförening "Contact"
 Byske Konvalescentförening
 Ölands Konvalescentförening
 Västra Hälsinglands Konvalescentförening, Bollnäs
 Konvalescentföreningen "Sälko", Borås
 Enköpingsortens Konvalescentförening, Enköping
 Föreningen Eskilstuna Lungkonvalescenter
 Mellanskånes Konvalescenthjälps, Eslöv
 Fagerstaortens Konvalescentförening
 Mellersta Hallands Konvalescentförening
 Gävle Konvalescentförening
 Gävleborgs Centralorganisation för Lungtuberkulösa
 Göteborgs Lungsjukas Centralförening
 Göteborgs Lungsjukas Konvalescentförening
 Södra Hallands Förening för Tbc-konvalescenter
 Hofors Konvalescentförening
 Norra Hälsinglands Konvalescentförening
 De Lungsjukas förening i Hälsingborg m. o.
 Hässleholms Konvalescentförening
 Kristianstads Läns Centralorganisation för lungsjuka
 De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs
 Jönköpings Läns Lungsjukas Centralorganisation
 Jönköpings Konvalescentförening
 Kalmar Konvalescentförening för Lungsjuka
 Kalmar Läns Centralorganisation för Lungsjuka
 Karlshamnstraktens Konvalescentförening
 Karlskoga Konvalescentförening
 Karlskronaortens Konvalescentförening för Lungsjuka
 De Lungsjukas Konvalescentförening i Karlstad m. o.
 Kristianstads Konvalescentförening
 De Lungsjukas Konvalescentförening, Kristinehamn
 Norra Hallands Konvalescentförening
 Föreningen Kedjan, Borlänge
 Föreningen Lungsjuka i Köping
 Landskrona Konvalescentförening för Lungsjuka
 De Lungsjukas Förening i Östergötland, Linköping
 Östergötlands Läns Centralorganisation för Lungsjuka
 Ludvikaortens Konvalescentförening, Ludvika
 Luleå Konvalescentförening Koncento
 Västra Medelpads Konvalescentförening
 Kronobergs Läns Konvalescentförening
 De Lungsjukas Förening i Lund m. o.
 Konvalescentföreningen Bången, Lycksele
 Malmbergets Konvalescentförening "Malkova"
 De Lungsjukas Förening, Malmö
 Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation
 De Lungsjukas Förening & Understödsfond, Norrköping
 Nybro Konvalescentförening för Lungsjuka
 Ockelbo Konvalescentförening
 Oskarshamnortens Konvalescentförening för Lungsjuka
 Ronnebyortens Konvalescentförening för Lungsjuka

(Forts. nästa sida)

STOCKHOLM**JUTELUMP**

Säckar och juteväv köpes, Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas.

Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt

A. JÖNSSON & Co

Timmermansgatan 47 - Stockholm

Tel. 43 03 59, 43 63 83

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för tryckerier

Specialitet:

Tryckpapper för böcker och tidskrifter Broschyromslag

Försäkringsbolaget "ZÜRICH"

Birger Jarlsg. 8, Sthlm 7. Tel. 67 05 10

Allt i Sulläder, Plattläder, Skinnvaror, Arbetsskodon, Trätöflor, Stövlar, Pjäxor, Chaufförkängor, Skinntöflor, Chaufför- och arbetshandskar, Reseffekter, Tågvirke, Bindgarn och seldon finner Ni i **Oskar W. Lindgren & Co Läderhandel**, (Torsten Blidén). Ringvägen 127 (nära Götgatan). Tel. 41 09 14. **Obs!** Boxkalvstövlar, Sportskodon, Motorkängor och sydda manskängor av **C. G. Ströms** i Kumla välkända fabrikat. Mod. priser.

BODEN**Kommanditbolaget****BETONG**

SANDER & Co, Hednoret

Telefon Boden 650 16

LULEÅ**AB Luleå Bryggeri**

Tel. 134 40 — LULEÅ

MALMÖ**påhlssons**

Malmö

bröd

gott bröd

NORRKÖPING**Efter SÖNDAGSPROMENADEN
eller UTFLYKTEN**

smakar maten eller kaffet utmärkt hos oss

Snabb betjäning Trevliga lokaler

KONSUM-restaurangen
Norrköping

NORRKÖPING**Gummicentralen**

Stockholmsvägen 22—26
Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer
Försäljning av nya ringar

NYKÖPING**AB Nyge-Verken**

Hemgårdsvägen 10

Tel. 4200

SUNDSVALL**AB BENGT ANDERSSON
MANUFAKTURAFFÄR**

STORGATAN 17

Tel. 133 11

UPPSALA

allt i virke

allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör i
ved - kol - koks - briketter

**UPPSALA LÄNS
SKOGSÄGAREFÖRENING**

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2
Uppsala. Tel. växel 395 90

Sandvikens Konvalescentförening
Skaraborgs Läns Konvalescentförening
Älvkarleby Konvalescentförening
Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening
Centralstyrelsen för Stockholms Lungsjuka
Föreningen för Lungsjuka i Stockholm
Konvalescentföreningen i Säffle m. o.
De Lungsjukas Centralorganisation i Södermanlands län
Sölvesborgstraktens Konvalescentförening
De Lungsjukas Förening i Trelleborg m. o.
Tärna Konvalescentförening
Uppsala Konvalescentförening
Uppsala Läns Konvalescentförening
Hallands Lungsjukas Centralförening
Varbergs med omnejd Konvalescentförening

Vimmerbyortens Konvalescentförening
Uddevalla Konvalescentförening, Uddevalla
Gotlands Konvalescentförening, Visby
Västerviks Konvalescentförening, Västervik
Centralorganisationen för lungsjuka i Västmanland, Västerås
Värmlands Läns Centralorganisation för Lungsjuka
Värnamoortens Konvalescentförening för Tbc-sjuka
Västerbottens Norra Konvalescentförening
Konvalescentföreningen Aros, Västerås
Konvalescentföreningen för Lung-tbc-sjuka i Ystad m. o.
Nordvästra Skånes Konvalescentförening
Örebro Konvalescentförening
Lungsjukas Centralorganisation i Örebro län
Jämtlands Läns Konvalescentförening
Norra Ångermanlands Konvalescentförening, Örnsköldsvik

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättningsarbeten av olika slag såsom kakfat, serveringsbrickor, blomkorgar m. m. Populära och lättsålda modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog!

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetsträningsverkstaden vid Värnhems Vårdhem i Malmö. Vi vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt sjuka och partiellt arbetsföra.



Två exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö Tel. 163 94
Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö

1000 Affärskuvert 10 kr.

Blyertspennor Amer ced. pr gross	10:—
Genomslagspost A ⁴ pr 1000 st.	7:50
Läderportfölj, 2 läs	15:—

Kontorsartiklar till LÅGSTA priser.

KONTORSLAGRET

G:la Brogat. 36 - Stockholm - Tel. 20 64 58

Flick- och Backfischklänningar

AB. P. RUDHOLMS Konfektionsfabrik

Tel. 152 80 Borås

Trivsäm,
knepig
av-
koppling
för
långsamma
kvällar

ALFA-PET

Ett **BRIO** spel i varuhus, leksaksaffärer och i bokhandeln

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman
T. Ericson, A. Thingwall.



N. Mälärstrand 24 — STOCKHOLM
Tel. 52 44 44, 52 44 45

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar.

Bästa inköpskälla

när det gäller

BÖCKER - MUSIKALIER - PAPPERSVAROR
KONSTHANTVERK

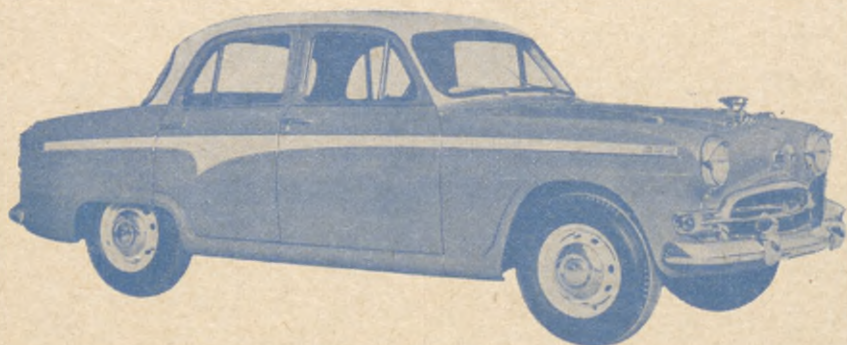
HALLDÉNS BOKHANDEL
VIMMERBY - Telefon 42

Stadens enda sortimentsbokhandel
Grundad 1845

11 st.

AUSTIN BILAR

(accis betalas av lotteriet)



2.000 värdefulla vinster



Televisionsapparat

Radiogrammofon

Hushållsassistent

Matsilver

Stilmöbel

Moped-scooter

etc. etc.



DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUNDS RIKSLOTTERI 1957

Till DLR:s Rikslotteri, Box 4149, Stockholm 4.

Härmed rekv. st. lotter à 2 kr samt dragningslista à 25 öre att sändas mot postförskott + porto.

Namn:

Bostadsadr.:

Postadress:

Var god texta!
Sänd ej pengar med denna rekv.

Sammanlagd vinstsumma: 150.000:-

BILDA FAMILJEKEDJA!

LOTTPRIS 2 KRONOR

REKVIRERA NU!

Vid rekvisition av minst 10 lotter — dragningslista gratis och 10 % rabatt
20 lotter — portofritt

Minst en lott till varje familjemedlem ökar familjens vinstchans!